

Romi Rom+ Mwaalyaraavina Poli Pikarya' Yidavake'nesi.

¹ Nya'mweihi, Romi mwaalyaihi,

Polinyi n+im+re paaziya' y+hyas+waabe. Yuneinyi Kiraazitiyai Jizaazareinyi gamire yaasiwa'waw+nyainyi. Kiraazitiyai jaka nyij+vwaramaarakana nyidahlakakeinyi nyidaasakeinyi Apozeliyainyi. Sareinyi Gotiyai yagaala tewaanya' maryasaabake' wijiwaakya'neinyi nyakakeinyi. ² Yagaala tewaanya daza'na sinnawi Gotiyai yune naanga nebulya'na kujaa' gaminyi wi'nawijiwaakya'nera piropetiyara pikarya nawi'nya giri'maaya y+dayaasasi. ³ Sa' yagaala tewaanya' gamire Gawaal+vaanger+nesi. Sahwai yi, kilaa'nakei y+ma'nakev+na, Ne Devit+im+re y+siwialy+ra. (Devit+im+re y+ta savaak+daasaly+ra.) ⁴ Yi gamire kurya tewaany+ina, Gotiyare Gawaal+vaanger+nera. Sarei bain+kerayabadaa'ny+ Gotiyai y+dikaavake'na dirag+inna wijiwaainy+na "Sahwai Gotiyainy+re Ny+bwaal+vaangely+ra." Sahwai Jizaazai Kiraazitiyai nem+re Naangely+ra. ⁵ Gotiyai sara yaw+rakevi sahwari yanga gaimwangebuly+ w+daasakebuly+ maaroine. Gam+ny+neba ya'neina aj+mya yuyang+ya yuyara gaminy+ limwabizav+daa'ny+ kumi w+mid+inya'ne'na sara maaroine. ⁶ Nabaai sar+mi kwaihi+r+ji Jizaazai

Kiraazitiyai jaka yihizivwaramaaraakeihilyi.
 7 Yi sasareihi, Romî mwaalyaihi Gotiyari sariminyina wivu'nadeihi Gotiyai jaka dara yihizivwaramaaraakeihilyi “Nimireihi, girimaayaihi jima'nyila!” Yi yuya saihiri Gotiyai Neni'maangelyi Naangei Jizaazai Kiraazitiyalyi sanidaai yange'na nayaa yihigaimwagyi'ka! Nabaai sarimire simunyavi kwaamu'nanyabwi tewaanya yihwakyi'ka!

Polî “Romî mwaalyaraavi wanganaawima!” yawirake'nesi.

8 Sinnawi davidaasi “Sarimi Kiraazitiyari nayaa limwamanigasa'na Kwaaka yuyimagi mwaalyara diwina yesaihilyi,” dena Jizaazai Kiraazitiyarina, nimire Gotiyari suya widivanige. 9 Sa' nebulya' dare'nesi. Gotiyai niminyina “Nebulyasi,” jalikurakannelyi. Sahware Gawaalivaangerine yagaala tewaanya' wijiwaakadi nimire kuryari Gotiyarina widaayadinyalyi. Yi sahwai dara jalikurakina “Niminyi nyija'ne gazagaasagaa' Polî Romî mwaalyaraavina nyidadelyi.” 10 Yuyagaa' Gotiyari widadinyagaa' dara widina “Gotiyaigi simunyavi sara yawi'dizaigi 'Romina wawana!' niminne tusa' kyavada'gala'gizi sagaa' sahwarayawinna yilekaanya wideinyi.” Sara widina yadinyainyi. 11 Sare' dare'nesi. Sariminyi yihwanganide'na nyivu'nivan'i. Sariminyina “Kuryaraavi diraginya pada'galayivaimwagi'ma!” dada Gotiyare Kuryai yanga kanyijaavoji nawi'nya sa' yihizaavideinyi. 12 Sa' da'dare'na

“Nimi dara yawi'manige. Nimi nyiji Romi mwaalyaraaviji yuyainaavi negaimwadaawori nimi Kiraazitiyari limwadinabulyi nabaai sarimi limwadivisabulyi nemire simunyavi diraginya pada'galayivaimwanga neyadesi.”

¹³ Nabaai da'mujiyainyi “A'mwe nya'mweihi dara nyawipidika! ‘Polimi dara muvu'nyivan!’ “Romi mwaalyaraayawinna wilaawima!” ’ ” Nimi sainyi kwalaalyagaa! “Romina wilaawima!” widi wija yena yiweinyira. Yisila mari'bwarakadivisabwibi! ajimya yuyangiya pwaraavi kujiwaake sahwara wilmwagetabaabi! sariminyawinna wilaawa'muji “Kiraazitiyari limwabika!” dena Romiyavaakidaa'nya pwaraavi wijiwaakideinyi. ¹⁴ A'mwe kunya yawi'nika kwaraavinaji kunya myawirya kwaraavinaji yi yiwiridivisaraavinaji miwirinyadivisaraavinaji nimi tivikita kininnakeinyi. Tivikita sa! Gotiyai “Pwaraavi duziwaakya!” nyidakevine tivikisasi. ¹⁵ Nabaai sasare savidaasi nimi sainyi yawisabwi midinya'neinyi yi Romi mwaalya saihilyiyaraaviji yagaala teawaanya' wijiwaakya'ne saburi simunya kuna naanga yawi'manige.

¹⁶ Yo, sare! dare'nesi. Nimi yagaala teawaanyavina wagiila manyivwa'nyadeinyi. Sare! dare'nesi. Yagaala teawaanya sa! gazarazara limwaga'bizaraavi Gotiyai wivadaihasamaarya'ne sa! Gotiyare diraginya di'nakesi. Diraginya Juyaraavidaasi nabaai Juyara mamwaalyigasaraaviji wivadaihasamaarya'nesi. ¹⁷ Sare! dare'nesi.

Yagaala tewaanya sahirisavi Gotiyai gaminyina a'mwe yida'maraangeinaavi nemwaaihya'neburî yoima'desi. Kiraazitiyarî limwagawaari nemire simunyarî yavada'galakade'nanyî. Limwangebwi gave sabwine'nanyî. Aayawidaa'nyî yunegaa'nannevî limwangebwine'nanyî. Sare' Gotiyare bukuyavî dara dinikabaabi'nanyî “Pwai Gotiyarî limwade sarerîna ‘Yida'maraangerî wîmwaaihîwa,’ doziyai yuyagaa' gaala mwaaladelyî.”

A'mwe yuyaraavîna Gotiyarî sinna tîka wîda'de'nesî.

¹⁸ Sare' yuya dare'nanyî. Gotiyarî myawîryaraavîre simunyangî kayaa'nanyabwi wîla'dennajî yida'maraangebwi maayanna yadivîsannajî Gotiyai gamîrebadaasî, Sîgunyavîdaasî gamîre sinna tîkebwi daanga wîjaaya'nebwi yoima'devulyî. A'mwe sarera kumîre saburajî Gotiyare nebula sabwi dathivaina yadivîsarera. ¹⁹ Daanga wîjaaya'nebwinanya'na yîhîthîma! A'mwera Gotiyarî yawîramaata sabura lîka yulyarîka' mî!. Sare' dare'nesî. Gotiyai sahwaraavî simunyavî mena yîbwarîdaakwakengi. ²⁰ Sare' dare'nesî. Sînnawî sagaa' Gotiyai yuya sa wakyaaakegaa'daasî a'mwera Gotiyare diragînya dî'nake' waragothevîjî gamî sahwai Gotiyare aaya kaavîlya' a'mweraavîre'bîsa' mwarîkevîjî yawîramaapînerera. “Sahwai Gotiyalyîra,” yawîpînerera. Sarewaarî tîna wangadaanyawaai mî!. Kirî! Gotiyai

yuyangi wakyaaakenna tinna wangadivi' yawiramaapinewaalyi. Sasare savidaasi "Nimi myawiriwa," dipinera mika! Kumiresira. Yagaainakera mika! ²¹ Daanga wijaaya'nebwinanya'na piri' yihithima! Gotiyarina yawirangadivi' kiri' "Sai nebwinaga Gotiya naangelyira," yawirangadivitara mi'. Sara yadivi' gaminne yaya' munya ke'ba makidivitara mi'. "Su! Su!" dadivitara mi'. Aawaawa. Kumire yawita sabwi wana navi'navika wiadere. Sara yada kumire simunya sa' kayaa'na yima'nyina yada jihinya' yima'nyina yadere. ²² Kumikayaa'na yadivi' diraginna dina "Nemi sidu'nakeinera." Sara yadivi' kiri' sare'na sidu'maayara mwaalina. ²³ Sasarera Gotiyai mabalyi yaderi, byaanna naanga kininnakeri yaya' makina yadivisabwi bule'na wijaavadivi' yivaniga'. Sara yadivisagaa'yilaaya'ne a'mwa'mwe, a'mwe balya'ne saraaviji yusaraaviji yikuriyaawiaraaviji kamaala saraaviji a'mwa'mwengi yaya makina yadivisare.

²⁴ Sasare savi yawibwa'dei yinaraderi pilizimaaniyaraavi marimwangina yadevaabi' Gotiyai sahwaravire kayaa'nanya kaavilyaburi yidivalamwaaihina kya' kunnya simunya kayaa'nanya saburi mwagi'namakabada girikita'nanyabwi wagila wivwa'nadevwi marimwangina yadivisare. Sare yadivi' kumi sara pwaraavi girikita'nanyabwi yidivi' kunnya kilaakejiki kwaakeba makwaidaawadivisare. ²⁵ Sasarera Gotiyarine

nebulyabwi yagalya'ma'na yadivî' kwaasiyabwi maralimwanna yadivîsare. Gotiyai yuyangî wakyaakerî yaya' mamakîlyî yadivî' Aaya Kaavîlyarî yilaaya yadivîtara mî'. Aawa. Wakyaaka yuya sangîna yilaaya yadivîsare. Wakyaaka sahwai yuyagaa' yuyagaa' gamînne yaya sa' munya ke'banna nemi' makîlyâ'nei nawî'nya naangelyîra. Naanga nebulyasi.

²⁶ Nabaai kayaa'nanya sarevî Gotiyai sahwaraavî kayaa'nanya kaavîlyaburî yî'divalamwaaihîna. Sara kya' wagîla wîvwa'nya'nera kayaa'nanyabwina dîka widevwi yadivîsarera. Sare' dare'nesî. Yî kumîre a'mwe samîlika a'mweraavîrebwina marasî'na yeva pîmîlikajî kwaiyagaala didivîsamîlike. ²⁷ Nabaai sabaai' kumîre a'mwe kwara a'mwengî ya'nebwi yagalya'ma'na yadivî' kumîre munya sî' kumîre pwaraavîna dîka naange' widada kwala sara kwala pwarajî gevwi kayaa'nanyabwina wagîla kînînnaka sa pwarajî yadivîsare. Nabaai kumî saraavî girîkita'nanyabwina Gotiyai wîrîvîkîrya'ne daanga kayaa'nanya maa'divîsara.

²⁸ Sareraavî Gotiyai kayaa'nanya kaavîlyaburî yî'divalamwaaihîna. Kunnya sîmunyaburî Gotiyarîna “Nayaa yawîralimwagaana!” myawîri yadivîtabaai' Gotiyai “Sahwara sîmunya pinabîsa' maapîka!” dada yî'divalamwaaihîna. Sara kya' a'mwe sara mya'ne yuya kayaa'nanya dala pînînna pînînna yadivîsangî. ²⁹ Yî dara yadivîsangî. Kumî yuya kayaa'nanya sa, yuya girîkita'nanya sa, yuya tîganaarya sa, yuya wana kayaa'nanaanga sa

yadivisare. Gilyivikiravınakeraavına munyi' kayaa'na wiadere. A'mweraavi tamakına, mayagaala yaasiwa' damarina, kwaasiya dinyina, pwaraavina kayaa'na yawi'na. Yuya sasare kayaa'nanya sa kuminyi yunebanna warikengi. Yi bulayagaala dadivisara,³⁰ “A'mwe pwaraavire yaya kayaaka yigalaana!” dina, ku'maayaba widadivisara, Gotiyarina similika wimwaaidera, yagaabiraizika widadivisara, “Nimi pwarabitainyi mi',” yawi'divisara, kuminne yaya' munya ke'banna makinyina yadivisara, kayaa'nanya mudika sabwi wakina yadivisara, kuvinimaangeyuraavire yagaala sangi galazekivaina yadivisara,³¹ simunya maayara, kunnya yune naanga nebulyava'nanyangi nayaa mamidinyadivisara, kunnya avaaitawanakeraavi nayaa myadivisara, a'mwe pwaraavina kale mwiaderera.³² Sasarera Gotiyare yagaalya' dakinike' nayaa yawi'divisare. Dara dini' “A'mwe sasare sabwi yadivisara tivikisa'na yuna naanga baibika! Daanga maapika!” Sara yawi'divi' kir'i' kayaa'nanya sabwi sara yadivita gavenna mi'. Aawa. A'mwe kayaa'nanya sasara yadivita kwaraavi “Tewaanna yivaniga'. Kuna sana jila!” widadivisare.

2

Gotiyai a'mwe yuyaraaviyida'maraangebwina yawibwarade nesî.

¹ A'mweigi, sasare savidaasi kayaa'nanya sasarebaabî' yivaniginyaigi a'mwe pwaraavi

nyawibwa'dika! Pwaraavi jida'dinyaiigi
 Gotiyai gyawibwaradehaa' be yagaala
 duthatheiginaka! Aawa. Sare' dare'nesi. Gimi
 pwaraavi jida'dinyagaa' gimi kwaiginyni'ne'na
 jida'ninneiginyni. Sare' dare'nesi. Gimi
 saigi jida'dinyaigi avaala sasare sabwi
 yadinyaiginyni'nenanyi. ² Nemi yuyaina
 yawi'manigo. A'mwe sara yuya kayaa'nanya
 sara yipija sabwina Gotiyai daanga wijaavina
 yadevwina Gotiyai nebulyaburina sara
 yawibwa'devulyi. ³ A'mweigi, a'mwe sara
 sasarebwi yadivisaraavi jidata yivaniginya
 gimi kwaigi avaala sara yivaniginyaigi kunya
 gara yawi'mwaa! Gotiyai yawibwata savi yiniga
 wi'na wavila'na yija' likaanya yiniga wina
 yinneigi daa! ⁴ Gotiyai yange'na tewaanna bwi-
 wanna gyada saaminyagaa' gyemwali'maa'da
 tivikisa'na yime'nya'bi' gizaavadei
 mi'. Sasara gyade'na “Yaasiwakengira,”
 jawi'manigi! Gotiyai “Simunya mudikebwi
 jawiramaaka!” yawi'manike' myawirijivanigi!
 Yi sarevidaasi tewaanya nawi'nyabwi
 gyivanike'nenanyi. ⁵ Gimire simunya' gimire
 kayaa'nanyanna kaanya tihiremwaaina yagina
 gimi myawiramaarivaniginynavina Yirika
 Pirikina sasareiginyni'ne'na girivikiryane
 marayingakingila yivaniginyaiginyni. Yirika
 sagaa' Gotiyare sinna tike' ku'maayaba
 yima'naabathe', yida'maraangebwinna
 yawibwarade savi daanga kayaa'nanya sasi
 piniji dimaa'dengi. ⁶ Gotiyai a'mwe gazarizari
 gamire yade sabwina wirivikiradelyi. ⁷ Piri'
 daresi. Pwara Gotiyai kuminyina byaanna

diraginyasi kumire yaya makilade'nesi gaala kayaa'ne minya'ne sabulyi sa wijaaya'ne bi'divi' tewaanya saburi diraginna kuna mwaalina yadivita saraavi gaala yuyagaa' yuyagaa' mwaalya'ne sabwi wirivikiradelyi. ⁸ Piri' daresti. Pwara yune kuminyine'na yawi'divi' nebulabwi galazekivaina yadivi' yida'maraanga myabwinanya savi m'idimanigata saraavina Gotiyari sinna tike' widavadesi daanga kayaa'nanya sabulyi wirivikiradelyi. ⁹ Yi a'mwe kayaa'nanya' yadivita yuya saraavire kuryaraavi taanginaangebulyi daanga naangebulyi dathawaaladevulyi. Sare' Juyaraavidaasi yi kumi Anga Pimaginya (Girikiya) pwara kwaraaviji dathawaaladevulyi. ¹⁰ Yi a'mwe gazarazara naw'nyabwina yadivita saraavina Gotiyai byaanna diraginyasi yaya makilyasi munyi' kwaamu' kave warina yadevulyi wijaavadelyi. Yi Juyaraavidaasi Anga Pimaginyaraavina yina. ¹¹ Sare' dare'nesi. Gotiyai kunya dara yawi'dei mi' "A'mwe Juyari nayaa maryawibwarima! A'mwe Anga Pimaginyari kayaa'na maryawibwarima!" Aawa. Sara majai a'mwe sara yadivita sabwina avaina maryawibwa'delyi.

¹² Yi sare' da'dare'nesi. A'mwe yuya sara Ne Mozizare Kiwinya' kunera pivakaaviyara kayaa'nanya wagila sabura yadivi' yi sahwaravina Kiwinya sa' Gotiyai myawiri yada kyawibwaroji sahwarawipi'dere. Nabaai a'mwe yuya sara Kiwinya sa' kininnakera Juyara kayaa'nanya wagila sabura yadivi' yi sahwaravina Kiwinya sa' yawi'na yada

saburina maryawibwaradere. ¹³ Sare! dare'nesi. A'mwe sara Kiwinya sabwi kadika yaasiwa' wi'nadivisara Gotiyarina yida'maraangera Gotiyarera yima'nadivi' mi'. Aawa. A'mwera yune Kiwinyabwi midibizi kwaji a'mwe dazaraavina Gotiyai kudathikere "A'mwe yida'maraangelyi. Nimirelyi." Kirri' sarera mamwaalyigasare.

¹⁴ Nabaai sare! dare'nesi. Ajimya yuyangiya pwara Kiwinya sa' maayara kunnya simunya sabwi mididivi' Kiwinya pimagiya sa' dinike' midinapijiyagaa' yi Kiwinya sa' maayara sara yadivisa'na kumire simunyai gami sai kumire Kiwinyabulyi. ¹⁵ Sahwara kumire mwaalyabwina dara wijiwaainadesi. Kumire simunyavi Gotiyai Kiwinya' dinike'ne yidavakengi simunyavi wakakengi. Yi kumire simunyai tewaanyai wivadaih+rakya' jalikurakaderera. Yi pigaa' kumire yawisa kumire yadivita sabwina "Kayaa'na yiwaa," jida'nadengi. Pigaa' kumire yawisa kumire yadivita sabwina "Tewaanya yiwaa," widathengi. ¹⁶ Gotiyai divi yirika piriki yawibwarya'neri Kiraazitiyai Jizaazari kumwaaihoji sasarebaaibi' sahwai yuya lika yulya'de sabura a'mwera sara yawi'divisanna maryawibwaradelyi. Nimi yagaala tewaanya' dadinya' yagaala sa' kininnakevinyi.

Juyaraavinaji kumire Kiwinyavinaji dinike'nesi.

¹⁷ Nabaai gimti, "Juyai," wo'nikeigi daaka! Gotiyare Kiwinya sabwi kininnakeigi Gotiyarina

diraginna daa'dinyaigi daaka! Saiginyina
 yaya' munyaba ke'banna makidi "Nemi
 Gotiyareinera," dadinyaigi daaka! ¹⁸ Gotiyare
 Kiwinya saburidaa'nyi gizywaakesa'na
 yawirangadinya'na Gotiyare simunya'
 sidu'nakeigi, nabaai yida'nanya sabwina
 piburaavi wavila'devwina gima'nadeigi daaka!
¹⁹ Gimi Juyagi diraginna dara yawi'dinyi
 "Simunya sabwi tivi'na maa'mwa. Gotiyari
 myawiryaraavi tibi'yaraavi tuta tewaanyari'
 wi'na yibwaridaakwideinyi. A'mwe
 jihinyavi mwaaihasaraavina nimi kumire
 di'baakeinyi. ²⁰ Gotiyarina a'mwe simunya
 maayaraavi yiwiryamaryadinyainyi. Nimi
 Kiwinyaburine kaimiraaya maalikebisaraavire
 wijiwaakadinyainyi. Gotiyare Kiwinya
 saburi aaya kaavila kunya yawita
 sasi yi nebulya'nanyasi kin'nnakeinyi
 mwaihe'ne'nanyira." Sara dadinyaigi
 daaka! ²¹ Sasarevidaa'nyi sasareigi a'mwe
 pwaraavi wijiwaakadinyaigi gimi saiginyi
 yijiwaakidinyaigi midaaka! "A'mwe sara
 kuka nyipika!" dadinyaigi gimi kwaigi kuka
 myadinyaigi daa! ²² "A'mwera a'mwengi ata
 nalimwabithika!" dadinyaigi nabaai gimi
 kwaigi ata malimwagyadinyaigi daa! Gimi
 gotiya kwaasiyaraavina a'mwa'mweraavina
 similika wimwaaihinyaigi gimi saigi
 a'mwa'mwa-angengi gilyivita kuka myijivanigi?
 Sare'na girikita'nanya kin'nnakeigi midaaka!
²³ Ginnya yaya' munyaba ke'banna makinadi
 yilaaya'na "Nimi Gotiyare Kiwinyabwi

kininnakeinyira,” divaniginyaigi Kiwinya sabwi sekivalapari'ma'maniginya sasare saburi Gotiyarine yaya' kwaakeba bamakwalaawia myijivanigi? ²⁴ Sare' dare'nesi. Sarimi sara yivanigasa'na Gotiyare bukuya' dara dinikabaabiki “Sarinnnyaburina ajimya yuyangiara Gotiyarine yayavi yagaabiraizika yivaniga’.”

²⁵ Sare' dare'nesi. Gim Juyaigi Kiwinyaburi mididizaigi “Gotiyarelyira,” yibwaridaakwa'ne' gimire kilaakeji' gurya daya sabwi naw'nyabulyi. Kir' gim Kiwinyabwi sekivalapari'ma'dizaigi gimire kilaakeji' gurya madaya yinikeji'bita saji' yima'nadezikira. ²⁶ Yi sarevidaany' a'mwe pwar' kilaakeji' gurya madaya yipjai, sai Kiwinya tewaanya sabura midinajai y' Gotiyai “Sahwai kilaakeji' gurya da'niker' wimwaaih'wa!” dathei midaaka! ²⁷ Gim Kiwinyavine pikarya' kininnakeiginyi. Nabaai giminyi kilaakeji' gurya githavesaignyi. Sare kirivi Kiwinyabwi pari'ma'dinyaiginyi. Yi savidaasi a'mwe pwar' kilaakeji' gurya madaya yipja' gami sai Kiwinya sa' nayaa pada'galamidinajai giminyi jidata gyatheiginyira. ²⁸ Sare' dare'nesi. A'mwe pwai Yita Juya savaakidaasai kilaakeji'na ku'maayaba Juya mwaaide sai Juya nebulai mi'. Yi ku'maayaba kilaaka gurya daya yadivita sai Juya nebulai mi'. ²⁹ Aawa. A'mwei simunyavina kima'nyawi Juya mwaalajai, sai Juya nebulya'nanyalyi. Yi nabaai kilaaka gurya daya sabwi simunyavinebulyi. Gotiyai pware

simunya' wanganaka “Nimirelyi,” yawi'dei kilaakevina mi'. Sa' yune pikarya yida'nika saburina mi'. Sa' Gotiyare Kuryarinyira. A'mwei sara yojiyari a'mwera yilaaya mwi yipi'de kiri' sari Gotiyai yilaaya wiadelyira.

3

Gotiyai nebulyabwi diraginna
limwadevurines.

¹ Sarevidaasi Juyara a'mwe pwaraavi gareburidaasi wavila'manigava? Kilaaka gurya daya sangi nawinya beri' yima'nadengaka?

² Akai! Nawinya dala pininna pininnanya warikengi. Aaya piri'nanya' daresti. Juyara kumi sara maremwaalya'ne Gotiyai gamire yagaalya wijayaakengi.

³ Sare' gatha'darevinaka? Juya pwara malimwagyara yagaala dangi mamidinye'. Sasare'na kumire kayaa'nanya dazabwi Gotiyare nebulya'nanya' dathiwagathevwi daaka! Gotiyai nebulya'nanya' diraginna kuna malimwagi yadei daaka!

⁴ Arikewinyi. A'mwe gazaizai kwaasi dazai kiri' Gotiyai nebulya'nanyalyi. Sabaalibi' gaminyina Gotiyare bukuya' dara dini'

“Gimi wida'giziyagaa' 'Yida'maraangelyi,'

A'mwe yuya sara yawipi'de'nanyi.

Gimire yawibwasa'negaa'

Yiniga davila'deiginyi.”

⁵ Nemire kayaa'nanya sabwi Gotiyare nawinya yida'maraanga saburi ku'maayaba marima'naabazabwine'na beri' gara daaziwona! Nimi a'mweinaavire kunya

nemîre saburîna mididi dara dideinyî daaka! Sare'na Gotiyai nerivikiryaneî nemîre kayaa'nanya sabwina sinna tika wîdasa'ne daanga be'na nejaavadelaka? Sahwai yîda'maraangei mîka! ⁶ Sasarebwi arikewinyî. Gotiyai yîda'maraangebwi mya yajî kwajî Kwaaka davakiyaraavi sasara myai gara yawirannelaka! ⁷ Sare' dare'nesî. Pwara dara dîna “Nîmîre kwaasî yagaala sa' Gotiyare yagaala nebulya'nanya' ku'maayaba marima'naabathesî. Yî daza' sara yojî gamîne yaya' munyaba makîladesî. Sare'na ga'dareburî nyîdivanî'? ‘Gîmî waginakeiginyîra.’ Sara jîdavaka nîmînyî daanga nyîjaavanîke' be'neka?” ⁸ Sara dipîja' sarevidaa'nyî kwaasî yawîta dara dipî'de'nanyî “Yarala, nemî kayaa'nanya sabwi yaana! Yî savî tewaanya sabwi yîma'nade'na kayaa'nanya sara yaana!” Nabaai sasare sabwi nawî'nya' daa! A'mwera pwara nemînyîna biraiyagaala kwaasî dara nedîvanîga' “Yagaala Kîraazîtiyareraavîre' yî sasaresî.” Sasareraavi Gotiyai daanga wîjaavadelyî. Nabaai tivîkîta sa' yîdasasî.

“Yuyagaa' a'mwe aane pwai kwai yîda'maraangei mî',” dînikesî.

⁹ Yî gatha'darevînaka! Nemî Juyaina a'mwe pwaraavi wavîlavanneina dîngaka! Aawa nebulyasî. Sare' dare'nesî. Nemî jîdasa'na tivî'na dîwo “Yî yuyaina wagîlyavî kwaakewî mwaaihoinera Juyainajî Anga Pimagînya (Gîrikîya) kwarajî.” ¹⁰ Sabaai'î' dara dînikesî. Gotiyaryaba yîda'maraanga aane pwai kwai mî'.

Arikewinyi. Aane pwai kwai mamwaalyi'.

¹¹ A'mwe pwai simunya wɪwarɪkei mɪ'.

Gotiyarɪna pwai birɪbirya yɪvanɪkei mɪ'.

¹² Yi yuyara Gotiyari yagalya'ma'mwaasare.

Yuyara yɪrakureva waryaanyara
yɪma'niwaasare.

Nawi'nyabwi yade aane pwai mɪ'.

Sasarei aane pwai kwai mamwaalyi'.

¹³ Taalisavɪdaa'nyɪ gɪlebutɪrɪnya'bi'
newinɪvanɪka wɪdadɪvɪsare.

Taalisasi kwaasi yagaala wɪdadɪvɪsare.

Naawinaanyare kwaamɪnya' a'mweraavɪ
tamakadevaabi'

Yagaala nabinabinya kayaaka yɪgalya'ne
wɪdadɪvɪsare.

¹⁴ A'mweraavi kayaaka diraginna yɪgalya'ne

Yagaala kayaa'nanyanna paasiyagaala
wɪdadɪvɪsare.

¹⁵ Yihukaannakera a'mwe tamyana'nera

Yarai kaanyave'na yamaryadɪvɪsare.

¹⁶ Kayaaka yɪgalakya'nera wɪna yadɪvɪ'

Taanginya kwalaalya wɪjaaya'nera wodɪvɪsare.

¹⁷ Kwaamu'nanyaburɪne tusa'
yawɪramaa'dɪvɪtara mɪ'.

Pwarajɪ avaaizɪmunyabwi ye'mwannamwaaidɪvɪtara
mɪ'.

¹⁸ "Gotiyai Naangelyɪra," myawɪri yadɪvɪ'

Kumɪre tinnyaraavɪ Gotiyarɪne lɪkebwi
mwarika.

Gotiyare bukuyavɪ sara dɪnɪkengɪ.

¹⁹ Nabaai sara dɪnɪkenna nemɪ yawɪ'mwo.
Yuya Kɪwɪnya dɪnɪke nemɪ Juyaina saburɪ
dalaangewɪ wɪla'nata yɪgoina sara ya'ne
dɪnɪkengɪ. Sare' kɪrɪ' Juyainaavɪna dazabwi

yihithiwebwi yiwetawakya warikesi. Sarevdaasi Gotiyai yawibwata'negaa' nemirebwina “Juyaraji maanga bipaina yipika! Nabaai a'mwe yuyawinyara niminyina yiwetawakya sabwi kininnakera mwaaibika!” daka Kiwinya kininnakeinaavi dalaangewi nemarulawakakeine. ²⁰ Sare'na darevinyi. Gotiyare yawibwata'nebwinna Kiwinya sabwi midinyavina “A'mwe yidamaraangeiginyi. Nimireiginyi,” Gotiyai kilaa'naka aane pwarikwari widathe' mi'. Aawa. Sare' dare'nanyi. Kiwinya sabwi nemire wagila saburi yune'na neyibwaridaakuvanikesi sahirina.

A'mwei Kiraazitiyari limwagazai yidamaraangei yima'nade'nesi.

²¹ Nabaai dahaa' Gotiyai a'mweraavi gamire yidamaraanga sabwi gaminyi yidamaraangeraavi wimwaaihya'nebwi mi'na neyibwaridaakwakebulyi. Sa' kiwinyabura midinya'nevadaa'nyimima'nyakesi. Aawa. Sa' pirivi yima'nakesi. Kiri' pikarya Kiwinyasi Winauwijiwakyaasaraavire dinikesi nawinya yidamaraanga dazabwina jalikurakinikesi. ²² Yi Jizaazai Kiraazitiyari limwabizaraavina Gotiyai “Yidamaraangeraavi nimireraavi wimwaaihima!” dathelyi. Yi limwabiza yuyaraavinesi. Sare' padaihasamaasabwi dare'nesi. A'mwe Juyarebwi nabinyabwi mi'. Anga naanga pimaginya pwai kwarebwi nabinyabwi mi'. ²³ Sare' dare'nesi. Yuya a'mwera Juyaraji ajimya yuyangiyaraji wagiya'nebwi yadivisare. Gotiyai byaanna

diraginyasiyaryaba menyaba mwaaihasare.
 24 Sasareraavi Gotiyai yange'na tewaanna wigaimwada Kiraazitiyai Jizaazari kamaryasaaba' sahwai ayahi mubya yamaarya'nei sara kya' Gotiyai "A'mwe yida'maraangeihilyira. Nimireihilyira," widina. Sa'na sahwar mamubyadivisare. Sa'na Kiraazitiyari sihumalesi. 25 Sinnawi Gotiyai Kiraazitiyari dahilakakei balaka gamire tawe' a'mweraavire wagi la sa' mubya'ne' walaabakesi. Gotiyari a'mweraavire wagi yabwina sinna tika wida'devulyi. Kiraazitiyari limwabizaraavina sinna tika sabwi mubamarasi'nya'nei balakelyi. Yi nabaai sasare saburi Gotiyai "Nimi yida'maraangeinyi yida'na yadinyainyi," neyibwaridaakwakebulyi. Sare' darevinyi. Kigaa' Gotiyai kwaamu' kave yemwaaida a'mweraavire kayaa'nanyanna yeta sabwina wanganakina. 26 Kir' " 'Gotiyai yida'maraangei mika!' nadipidika!" daka dathahaasagaa' Gotiyai "Nimi yida'maraangeinyi yida'na yadinyainyi," daka sara neyibwaridaakwia'nei Kiraazitiyari maryasaabakelyi. Sasare saburi Gotiyai gam' sai yida'maraangerina neyibwaridaakwada yi a'mwe yuyara, Jizaazari limwagazarina "A'mwe yida'maraangelyi. Nimirelyira," dadelyi.

27 Sarevidaasi Gotiyai "Yida'maraangeihilyi," nedake'na yi tusa' a'mweraavine yaya' makilya'nebwi gava warika! Yi wana aawaawa. Tuta sari' kaanya mena tih'inikesi. Tuta dazariki beri' daharih'inari'? Gotiyare Kiwinyabwi midinya savi dingaka? Aawa, savina mi'.

Aawa. Kiraazitiyari limwanga saburi sahiri' tuta sariki galalimwamani'. ²⁸ Sare' dare'nesi. Nemi diraginna dara dadaanyi "Gotiyai a'mwei Kiraazitiyari limwagazari divanikelyi 'A'mwe sai yida'maraangelyi. Nimirelyira.'" A'mwe Kiwinyaburina yaamiji yune midinajarina Gotiyai sara majadelyi. ²⁹ A'mweraavine yaya mamakilya'ne' pibwi darika? Dare' jawirila! Gotiyai sai Gotiyai Juyaraavinnanai daaka! Ajimya yuyangiyarajiyaraavine Gotiyai midaaka! Yayo! Gotiyai sai ajimya yuyangiya pwara kwaraavijinelyira. ³⁰ Gotiyai gave pwaina naangelyi. Sarevi Juyara kilaakeji' gurya da'divisara Kiraazitiyari limwabizaraavina "Yida'maraangerera," dada nabaai ajimya yuyangiyara kilaakeji' gurya madayadivisara Kiraazitiyari limwabizaraavinjaji avaina divanikelyi. ³¹ Sarevidaasi limwanga dazavi yida'maraangeina yima'nadaanya'na Kiwinya sabwi dathathivaimanigona? Arikewinyira. Aawa. Kiwinyabwi nebulya'na yida'na maridaakwia yivanigo.

4

Eviraami Gotiyari limwagyaakeri Gotiyai "Yida'maraangeiginyira," wijaake'nesi.

¹ Sarevadaa'nyi kilaa'naka Juyainaavire Ne sinnawinyai Eviraamimi "Yida'maraangeiginyi. Nimireiginyi," wijaakebwina gara daaziwona? ² Sare' dare'nesi. Ne Eviraami tewaanya yaakenna Gotiyai "Yida'maraangeiginyira," dazi kwaji Eviraami gannya yaya' munyaba

kamakiladika! Sare' mika! Aawa. Yi Gotiyarina aawa. ³ Sare' Gotiyare bukuya' gara dinikavaka? Sa' dara dini' "Eviraami Gotiyari wi'nalimwanna kya' yi Gotiyai gaminyina yawirakelyi 'Sare'na sahwai yida'maraangeri wimwaaihiwa.' " ⁴ Nemi yawi'daanyi' "A'mwei pware wawinya yada nigwia maa'de tivikita sa'na nemi 'Sihumalesira,' yawi'daa mi'. Aawa. 'Sa' wawinya yadivisabanna wijaavadiviki,' yawi'daanyi'." ⁵ Yi nabaai a'mwei Gotiyai yilaaya wia'nei yida'maraangei yima'nya'nei kiwinyaburina wawinya mi yajai sai, gami Gotiyari yawiralimwanna "Kiwinyaburina yuna navikerina Gotiyai 'Yida'maraangeiginyi gimwaaihi'ma!' dannelyi." Sahwai sara yawiralimwagaza'na Gotiyai yawi'delyi "Yawiralimwamwake'na sahwai yida'maraangeri wimwaaihiwana." (Sare' sihumalesira.) ⁶ Nabaai Ne Deviti kwalyi a'mwei wawinya yakenna myawiryarina Gotiyai "A'mwe yida'maraangeri wimwaaihiwa," yawi'derina "A'mwe sai yilaaya yada tewaanaanga yinikelyira," jaakabaabisasi. ⁷ Dara dini' "A'mwe datha'darera yilaaya yivanigasare. 'Gotiyai kumire yiwetawakya marasi'nakere. Kumire wagi'yangi duimwagasi'na yakere.' ⁸ Naangei 'Wagi'yabwi kininnakelyi,' diraginna myawiryajai Yi sare'na a'mwe dazai yilaaya yada tewaanaanga yinikelyi." Sara dinikesi.

⁹ Sarevîdaasi yîlaaya sasarebwi a'mwe kîlaaka gurya da'nadîvîta gaveraavîne' daaka! Nabaai kîlaaka gurya madayînika sara kwaraavîne' midaaka! Sare' dare'nesî. Nemî dara dadaanyî “Evîraamî limwagaryaake'na Gotiyai jaakelyî ‘Yawîralîmwamwake'na yîda'maraangerî wîmwaaihîwana.’ ” ¹⁰ Gotiyai sara jaakegaa' Evîraamî ga'dara mwalyaakelaka? Kîlaakejî' gurya mena da'nîkerî dîngaka? Kîlaakejî' gurya madayari dîngaka? Yî kîlaakejî' gurya da'nîkerî mî'. Aawa. Kîlaakejî' gurya madayarînyîra. ¹¹ Kîlaakejî' gurya madayavî Evîraamî Gotiyari yawîralîmwagake'na “Yîda'maraangerî wîmwaaihîwa,” jaakevîne dakya'ne', yî dîvidaa'nyî a'mweraavî wîjîwaainya'ne' sahwei kîlaaka gurya daya'nebwi maryaake'nanyî. Yî sarevîdaa'nyî a'mwe yuyara, limwabîzara kîlaaka gurya mada'nyaraavîne aaya mudî'nanyai aatalyî. Sahwara Evîraamî yaakabaaibî' Gotiyari limwabîzara Gotiyai “Yîda'maraangeihîrî yîhîmwaaihîma!” wîdatherera. ¹² Nabaai a'mwe kîlaaka gurya da'nadîvîsaraavî pwaraavî kwîyakwalaangelyî. Yî kumî kîlaaka gurya yaasîwa'na da'nadîvîtaraavîna mî'. Aawa. Gurya da'nîkera Evîraamîmîre sîvikwajîkevi mîdîdîvî' yî neyakwalaanga sahwei gurya madayavî Gotiyari limwagyaakabaaibî' yî sahwara dîragînna limwamanîgasaraavînanyî. ¹³ Sare' dare'nesî. Kîwînyaburîna mî'. Gotiyai yune naanga nebulya'na Evîraamîmîjî gamîre yîsiwîraavîjî dara wîdîna “Kwaaka yuyava' yîhîzaavîdeinyî.” Yune naanga

nebulya'na wija' kiwinyabwi midinyavina mî'. Aawa. Gotiyari yawiralimwanna yada Gotiyai “A'mwe yida'maraangelyi. Nimirelyi,” dake'na yune naanga nebulya'na wijaake'nanyi. ¹⁴ Yi sare' dare'nesi. Kiwinyabwi mididivisara dazahwarana yuya sa Gotiyai yune naanga nebulya wija maapiji kwaji limwange'ne' yaasiwa' warina yadesi. Nabaai yune naanga nebulya'nanya daza' kayaaka kyigaladika! ¹⁵ Sare' dare'nesi. Gotiyare Kiwinya' galazekivaibizaraavina Gotiyari sinna tike' wida'da daanga wijaaya'ne' Kiwinyasi. Nabaai kiwinya pini maaya savi yi nabaai kiwinya galazekivalyabwi mwarika.

¹⁶ Sarevidaa'nyi a'mwera Gotiyari yawiralimwangebwi yune naanga nebulya'na widadelyi. Gotiyai “Yange'na gaimwanna yima!” daka Eviraamim gyakwalaanga yuyaraavina sihumale' wijaaya'ne'na yune naanga nebulya'na wija' diraginna wa'de'nanyi. Sahwara limwabizara maapi'dere. Daza' Eviraamimire yisiwiara Kiwinyabwi kininnaka gaveraavine'na mî'. Aawa. Eviraami sara yaakabaai' yuyara limwabiza'na Eviraamimrera yima'nigata kumi sara kwaraji maapi'dere. Eviraami sai aaya mudi'nanyai limwagaazaina yuyainaavi aatalyi. ¹⁷ Gotiyare bukuya' dinikabaai'isasi. Giminyi anga naanga pimagina kwalaalyangina kwiyakwalaanga'neiginyi githak'wa. Sare' Gotiyai dara yawirakelyi “Limwabizaraavine kwiyakwalaangelyira.” Gotiya sari Eviraami yawiralimwagakelyi. Diraginya sahwai

a'mwe bainikeraavi gaala sabwi wijaavadelyi. Nabaai sahwai diviya'nengina dahaa' tivi'na yima'n+wakabaaibisingina diraginna dadelyi. Yi sasareri Eviraami yawiralimwagakelyi. ¹⁸ Eviraami Gotiyari wi'naka sare' a'mwe gazarazara myemwaalyadapi kir'i' sahwai yemwaaida yawiralimwagakevidaa'nyi a'mwe anga naanga pimagingya kwalaalyangiyaraavire kwiyakwalaangei yima'nyina. Yi sarevi Gotiyai silingaaminyangina mena dakesi. Sabi' gimire jakwarava kumi sara yima'nipi'derera. Sara dinikevina sara yima'nyina yakesi. ¹⁹ Eviraami gamire kwarama waani aadiretiya aya kigaa'na gamire kilaakeji' bwaranya yawakinya'ne buwiki'nikeji' yawi'na. Yi Seraavire kilaakaji' kaimiraaya mamaari yanneji' yawi'na yaka kir'i' limwanga sabwina makwaasa myakelyi. ²⁰ Limwangebwi yagalya'mavakei mika. Sarevi Gotiyai yune naanga nebulya'na wija' sahir'ina yawiraka simunya pir'waai yawirakai mi'. Aawa. Diraginna limwagakelyi. Sarevi diraginya yivaimwannyai mwaalaka "Gotiyai byaannakelyi," dakelyi. ²¹ Yi dara diraginna mena yawirakelyi "Gotiyai yune naanga nebulya'na nyidiwake' yiniga yannelyi. (Sare'na kaimiraayari yawakina'muji kwalaalyaraavire kwiyakwalaangeinyi yima'nideinyi.)" ²² Nabaai diraginna limwagakevidaasi Gotiyai dakelyi "Yida'maraangei nimireri wimwaaihiwa." ²³ Yagaala daza' "Yida'maraangei nimireri wimwaaihiwa," gami gaverine'na yida'nika'na mi'. ²⁴ Aawa. Gami kwarinaji nemi

kwainaav+najî yîda'nîke'nanyî. Nemî saina Gotiyai Jizaazarî nemîre Naangerî mena baryarî ayahi yîdîkaavakerî limwagaazainaavîna Gotiyai dannelyîra “Yîda'maraangeraavî nîmîreraavî wîmwaaîhîwa.”²⁵ Jizaazai sahwai nemîre wagîla sa marasî'nya'nerî balya'nerî maryasaabakei bwalabalakelyî. Yaka Gotiyai nemînyî “Yîda'maraangeihî nîmîreihîlyîra,” neja'nerî ayahi yîdîkaavakelyî.

5

Kwaamu'nanya'nesî yîlaaya'nesî sawaarînesî.

¹ Kîraazîtiyarî mena limwagovî Gotiyai nemînyîna “Yîda'maraangeihîrî nîmîreihîrî yîhîmwaaîhîwa,” nedakevîdaa'nyî Gotiyare kwaamu'nanyavî avaaizîmunya Gotiyalyî ye'mwannamwaaîho. Yî nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyai nayaa yakevî avaaizîmunya Gotiyarîjî neye'mwamani'.² Kîraazîtiyarî limwagovî sahwai yange'na gaimwanga sîhumalevî nemî daako savî gave pwainanyai nemîre tusa' basamakulakelyî. Nabaai Gotiyare byaanna dîragînyavî nayaa pada'galaye'mwannamwaaîla yaade'na yîlaaya yadaa Gotiyarîna dîragînna yemwaaîmanîgo. Sarevî nemînyî yîlaaya neyîgaimanî'.³ Nabaai nemî yune savînanna yîlaaya myî yaanneinera. Aawa. Nemînyî taanga neyîma'nîvanîka sabwî kîbwinajî yaanne'na nemî yîlaaya yîna. Nemî yawî'manîgo. Taanga maa'manîgo daza nemînyî dîragînya yîvaimwanga neyîvanîkengî.
⁴ Yî nabaai nemî dîragînya dara mwalaaja' yî

nabaai Gotiyai dara wanganannelyi “Yaamijiya saburi yiniga wi'nanyara midaaka!” Yi nabaai Gotiyai “Yaamijiya saburi yiniga wi'nanyarera,” dina yaja' yi Gotiyaib+saina yima'nya'neina yemwaala yadaanyi. ⁵ Nabaai nemi yemwalaaja' yi nemi're simunya savina wagila nevwa'nadeina mi'. Kurya Tewaanyai, Gotiyai yanga nejaavadei dara neyibwaridaakuvani' “Gotiyai gamire kale naw'nyabwi nemi're simunyavi neyekuramwaaihivani'.” Sare'na yemwalaaja simunya sa' wagila nevwa'nade' mi'. Sara yima'nadesi.

⁶ Nemi tewaanya ya'neina diraginya maayaina kuna mwaaidori Gotiyai sara dahilakaka dazahigaasagaa' nemi Gotiyari bule'na wijavadaanyainaavina ayahi nemaarya'nei neminyineba Kiraazitiyai balakelyi. ⁷ Sare' dare'nesi. Pwai kwai a'mwe Kwi'nya mididerineba baladei dingaka! Naangaangesi. Dare'nesi. A'mwe pwaina pwainanyai a'mwe naw'nyarina pwaraavi yiniga wigaimwaderina sai simunya diraginna yoji padaihasamaarya'nei sahwarineba baladei dingaka? ⁸ Sare' kiri' Gotiyai gamire kale wia'nebwi neminyinebwina dara neyibwaridaakuvanikesi. Sahwara kayaa'nanyanna yadivisara kuna mwaaidapi yi Kiraazitiyai kuminyineba balakelyi. ⁹ Yi Kiraazitiyare tawe' dima'nakevi Gotiyai neminyina “Yida'maraangera nimireraavi wimwaaihwa,” dakevadaa'nyi yi diraginna nebulya'na yaw'manigo. Gotiyare sinna tike' yawbwata'neriki Kiraazitiyai nevadaihasamaarade'nanyi. ¹⁰ Sare' dare'nesi.

Sinnawî nemi Gotiyarî yîkamaanga mwaaidori gamîre Gawaalîvaangei balakevî, yîkamaanga sabwi aaya wo'dalasi'na yaka yî neminyî Gotiyalyî avaaizîmunya' ye'mwagakya neya'. Avaaizîmunya' ye'mwagakya neyakevidaa'nyî diragînna nebulya'na yawî'manîgo. Kîraazîtiyai gaalyai mwaalîkevi Gotiyare sinna tîkevinna kuna nevadaihasamaaradelyî. ¹¹ Nabaai yune sahirî'nanna mî'. Aawa. Nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyai neminyî Gotiyarîjî avaaizîmunya mena neye'mwagaka sarevi dahaa' nemi a'mweraayaba Gotiyarî yîlaaya yîvanîgo.

Aataamî balyabwi kyîmavadaakwa' Kîraazîtiyai gaalyabwi yîmavadaakwake'nesî.

¹² Sarevi nemi yawî'manîgo. A'mwe pwai kayaa'nanyabwi yaaka sasare saburîna Kwaakevakîyainaavîre simunyavi kayaa'nanyabwi yîma'nakesî. Nabaai kayaa'nanyabwi balyaburî makabakesî. Sabaaibi' a'mwe yuyara kayaa'nanya yadîvîsavi balyabwi a'mwe yuyaraavi maa'desî. ¹³ Sare' dare'nesî. Gotiyai Kîwînya' mujaayadî'nyîyagaa'na yî dazagaa' Kwaakevakî kayaa'nanyabwi waryaakesî. Kîrî' Gotiyare Kîwînya' maayavi, yî kumî kayaa'nanya yadîvîsanna Kîwînya' jîda'da mî'. ¹⁴ Aawa. Sare' kîrî' balyabwi Aataamîmîregaa'daa'nyî waraka Mozîzaregaa'na kuna bwarakesî. Yî balyabwi a'mwe yuyaraavi galavîla'nîkesî. Yuyaraavi maremwaainîkesî. Aataamî Gotiyai diragînna wîja' pari'mavakabaabîsavi ne sinnawînya

kutabanya mavari'mayi yaata sara kwaraaviji balyabwi galavila'na yaakere. Aataami sahwai a'mwe dazai d'vidaasi yima'naabyarina Kiraazitiyarina ke'ba'nanya'b'salyi.

¹⁵ Kir'i' yi Aataamimi yaaka yiwetata sasi yi Gotiyai gaimwanga yade sihumale sa'yange' Gotiyai "Yida'maraangeihi nimirihiri yihimwaahwa," nedadesi avainanyawaai mi'. Aawa nebulyasi. Sare' dare'nesi. A'mwe gave sare wagilyavi yi a'mwe kwalaalyara baidiviki. Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyasi sihumale' yanga wijaayasi balya saburi naanna wawilavikewaalyi. Yada a'mwe kwalaalyaraavi naangaanga yima'nigodesi. Gaimwanga yada sihumale' yanga wijaaya sa' a'mwe gave pwainanya Jizaazai Kiraazitiyai sahwarevi maamanigo.

¹⁶ Nabaai a'mwe gave sare wagiya' yaake'bi' sihumale' wijaaya sa' avainanya' mi'. Aawa nebulyasi. Sare' dare'newaalyi. Piri' daresi. A'mwe dazai yiwetata piri'na yaakevi yawibwasa'na Gotiyai jidata dakina. Piri' daresi. A'mwera yiwetata kwalaalya yadaapiyangi Gotiyai gaimwanga yade sihumale'na marasi'nada "A'mwe yida'maraangeihilyi," wdivani'.

¹⁷ Sare' dare'nesi. A'mwe gave sare yiwetasavi yi gave sarina balyabwi yima'naabaka gaai maremwaaida yi a'mwe yuyaraavi galavilawakivan'i. Kir'i' nemi draginna nebulya'na yawi'manigo. Yanga gaimwanga tewaanya naangaangeviji sihumale' savi Gotiyai "Yida'maraangeihilyi," nedivanikeviji a'mwera maapijara gaala mwaaidivisavi a'mwe gave

pwainanyai Jizaazai Kîraazitiyarîna kingiya mwaabi'dere. Yi daza' balyaburi wavi'la'da yi naangaangesi.

¹⁸ Yi sarev+daasi yiwetata gave sa' yaakevi a'mwe yuyaraavi Gotiyai jidata dakina. Sarebaabi' yida'maraanga gave sa' yakevi a'mwe yuyaraavi Gotiyai "Yida'maraangeihi nîm'reihîlyi," dakina yada gaala mwaaihasare.

¹⁹ Sare' dare'nesi. A'mwe gave sai yagaalya' galazekivalyaakevi a'mwe kwalaalyara kayaa'nanyaraavi wîmwaaihake'nanyi. Sarebaabi' a'mwe pwai Gotiyari midînakevi a'mwe kwalaalyara yida'maraangeraavi wîmwaaihade'nanyi.

²⁰ A'mwera kumîre kayaa'nanyanna "Yiwetata naangaanga naanna yadaanyaine. We!" dinya'ne'na Gotiyai Kîwînyabwi dakina. Sara dakina kyaa' kayaa'nanya naangaanga yîma'nakevi yi Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyabwi sasarengî naanna wavi'lavîkebulyi.

²¹ Kayaa'nanyabwi balyaburi marima'naabada yi dazavi a'mweraavi maremwaaidevaabi' Gotiyare yanga gaimwanga tewaanya sa' Gotiyai "Yida'maraangeihîlyi," yawisa' marima'naabada yi dazavi sa' maremwaalannesi. 'mîre Naangei Jizaazai Kîraazitiyarî nemi gaalyabwi ma'daa yuyagaa' yuyagaa' mwalaade'na yanga gaimwanga sa' maremwaala'nesi. Sara ya'ne' yanga gaimwanga tewaanya sabwi sasarengî wavi'lavîkebulyi.

Kayaa'nanyaburine diraginyavina bidaa Kiraazitiyar+ gaala mwaiho'nesi.

¹ Sarev+daa'nyi nemi be yagaala daathevaka? “ ‘Gotiyare yanga gaimwanga tewaanya' naangaanga y+ma'nana!’ dawaaji nemi kayaa'nanyabwi kuna yaade'nanyi,” daathe' daaka! ² Arikewinyira! Nemi Kiraazitiyar+ limwagona kayaa'nanya saburine diraginyavina baloina nav+ka myaw+ryadaa pizi'gwa sarebur+ kuna gatha'dara mwalaadeinaavaka! ³ Dara myaw+ranganyad+vitaihi daa! Kiraazitiyai Jizaazar+ bav+taaziya mena neyeta saina, sahwaly+ mena ye'mwannay+rakuro saina y+ sasare sabwi yuyaina bav+taaziya ma'daa gam+re balyabwi mena y+rakuroinera. ⁴ Sarev+daa'nyi bav+taazi+yavi nemi gam+ji ye'mwannabidaa y+ Kiraazitiyar+ji ye'mwannay+rakural+kirakya neya'. Nimware byaanna diraginyasi kavi'n+nyav+ Kiraazitiyar+ y+d+kaavakabaabi! “Gaala mud+kevi kaanya yamary+p+ka!” daka neye'mwannay+rakuraney+d+kaavakeinera.

⁵ Sare' dare'nesi. Nemi gam+ji y+raku'daa gam+ balakabaabi! ye'mwannay+rakurabaloina y+ nabaai gam+nyi y+d+kaavakabaabi! nebwin ney+d+kaavadeinera. ⁶ Sare' nemi dara yaw+man+go. Gotiyai nem+nyina “Kum+re k+laakej+ki kayaa'nanyabure diraginya' kayaaka y+wawana!” kada' nem+re simunya aya yawaka sa' y+sav+ri Jizaazar+ tamesaly+ ye'mwannabalakesi. Sarev+ y+ nemi kayaa'nanyabure w+dayadaanyaina ayahi mamwalaanne'nanyi. Kayaa'nanyaburine diraginya' ayahi manemaremwaalanne'nanyi.

7 Sare' dare'nesi. A'mwei mena balojiyai kayaa'nanyabwi mamuwima'nyiyadelyi. (Kiraazitiyari limwagabalojiyari kayaa'nanyabwi ayina mamaremwaalyi yannelyi).

8 Yi nemi kayaa'nanyaburina Kiraazitiyalyi mena yiraku'na, baloina mwalaa-jaina dara yawiralimwadaanyainera “Nemi gami kwalyi gaala yiraku'na, mwalaadeine.”

9 Sare' nemi dara yawimanigo. Kiraazitiyari bainikeraayawi mena yidikaavakei ayahi mabalyi yadelyi. Gaminyina balya' diraginya maayasi. Ayahi galavilavadei mi'. Gaminyi maremwaaladei mi'. 10 Sare' dare'nesi. Sahwai balakevi nemi kayaa'nanyabwine'na gave pigaa' mena yune'na balakelyi. Yi balya dazavi gami kayaa'nanyabure diraginyavi kayaaka yigalakelyi. Nabaai gaala mwaalikevi, Gotiyarine yaya' munyaba makilya'nei gaala mwaaidelyi.

11 Sarebaaibi' sarimi kwaihi sariminyine'na nayaa dara jawirila! “Kayaa'nanyabure diraginyavina nemi bainikeinera. Diraginya savi kwaakewi mula'naraanneine. Aawa. Kiraazitiyai Jizaazari wlamwaidaa Gotiyarine yaya' munyaba makilya'neina gaala mwalaadeine.”

12 Sarevadaa'nyii sarimire simunyavi kayaa'nanyabwi midinya'neihi kayaa'nanya sabwi sarimire kilaakeji' baladezi' mamareyihimwaalanna! Kayaa'nanya sabwi nayihimwagi'nadika! 13 Nabaai sarimire kilaaka yuyajikiya sa kayaa'nanya saburina wana kayaa'na ya'ne sangi kuna mujaavipina! Aawa. Sarimire kilaaka

yuyajikiya sa yida'maraanga saburina wana nawinya ya'ne sangi duzaavinyila! Yi mena bainikeihi kuna mamwaalyeva ayina gaala mwaaihasarabisaihi Gotiyarina sariminyi nayaa duzaavinyila! ¹⁴ Sare' dare'nesi. Kayaa'nanyabwi sarimire naangebwi mwaranna! Ayahi mamareyihimwaalannera! Sare' dare'nesi. Dahaa' sarimi Kiwinyaburi kwaakewi mamwaalyiga'. Aawa. Sarimi Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyaburi kwaakewi mwaaiha'.

Nemi yida'maraangeburine widayadaanyaina mwaaiho'nesi.

¹⁵ Sarevidaa'nyii gara yaanneka? Nemi Kiwinyaburi kwaakewi mamwaalyigo. Aawa. Gotiyari yanga gaimwanga tewaanyaburi kwaakewi mwaaiho. Yi sare'na kayaa'nanyabwi yaadeina d'ngaka! Arikewinyi. ¹⁶ Sare' dara myaw'rijivanigava! Sariminyi a'mwe pware yagaalya' midinya'neihi yaasiwa'wawinya'neihi wijaavinapiji yi sahwar' midibizaihi sahware yaasiwa'wawinyaihi dimwaalyideihilyi. Kayaa'nanya sabwi midibizaihi sahirivi balyabwi yuna naanga dimaaryideihilyi. Gotiyari midibizaihi sahirivi "Yida'maraangeigi nimiriginyi," wija' dimaaryideihilyi. ¹⁷ "Su! Su!" Gotiyari dare'na widaana! Sinnawi sarimi kayaa'nanyabure yaasiwa'wawinyaihi mwaalesaihilyi. Kayaa'nanyaburine diraginya' yihimaremwaalakeihilyi. Kiri' yagaala nebulya' yihiziwaakesa' sarinnya simunyavi wakadivisavi nayaa pada'galamididiviki.

18 Gotiyai kayaa'nanyaburine kalavuziwawinya sabwi yihyarasi'naka “Yida'maraanga sabure kalavuziwawinyavi widaayadivisaihi dimwaalyila!” yihithakeihilyi. 19 A'mweihire siduta yawita sabwi diraginya nayaa myasi. Sarimi Gotiyare yawita yarai myawiranganyaihi mi'. Sarevina a'mweinaavire kunya yawita sabwi mididi yaasiwa'wawinyaraavireburine ke'ba'nanya' yihithiwesi. Sare' dare'nesi. Sinnawi sarimire kilaakejikiya sa kiwinya galazekivala yima'nya'neihi girikita'nanya saburaji kiwinya galazekivala saburaji saburine yaasiwa'wawinyajika wakesaihilyi. Yi dahaa' sarimire kilaakejikiya sa tewaanya nawi'nyaanga yima'nya'neihi Gotiyareih, yida'maraangeburi ne yaasiwa'wawinyajika nayaa dakyila!

20 Sare' dare'nesi. Kayaa'nanyabure yaasiwa'wawinyaihi mwaalesagaa' yida'maraangeburi ne yaasiwa'wawinyaihi mamwaalyesaihilyi. 21 Sarevidaa'ny+ kayaa'na yesagaa' sarimi yisilya'bi' beri' maaretavaka! Dahaa' yeta sa' yawireva wagi la yihivwa'nivanika! Sare' dare'nesi. Dazabwi yune naanga balya'nebwina marima'naabadevulyi. 22 Dahaa' kayaa'nanyabure kalavuzikurisavi Gotiyai mena yihyaramaarakeihilyi. Sara yada gami sare yaasiwa'wawinyaihir+ mena yihimwaaihakeihilyi. Yi sasareih tewaanya nawi'nya' yisilya'bi' dara dimaaryide “Tewaanya nawi'nyaanga yima'nya'neihi Gotiyareih mwaaidivisasi. Yi dazabwi

yune yuyagaa' yuyagaa'ne gaalyabwina marima'naabadevulyî.”²³ Sare' dare'nesî. Kayaa'nanya' gannya yaasiwa'wawinyaraavi kumîre wawinya'ne tivikita wijaavadesî. Tivikita sa' yune naanga balya sahirî'na. Nabaai Gotiyare gaimwanga tewaanya' yange' wijaavîna neyadelyî. Sa' gaala yuyagaa' yuyagaa' mwaalya'ne'na. Kîraazi'tiyai Jizaazai nemîre Naangerî wîlamwaalajavî gaala daza' nejaavade'nanyî.

7

Kwala maaryabwine ke'ba'nanyavînesî.

¹ Nya'mweihi, a'mweinaavîre kîwinyabwi yawî'manîgasaihîrî yîhîthîvanîge. Sasareihî, dara jawîrîla! “A'mwe kwai gaala kuna mwaaidehaa' yî dazahîgaasagaa' gamî a'mweinaavîre kîwinyaburî kwaakewî mwaaidelyî.”² Sare' dare'nesî. A'mwe' kwala maa'nojî gannya a'mwei gaala kuna mwaaidozî yî kîwinya sabwi gamîre a'mwei kwarijî galalîmwagathesî. Nabaai gamîre a'mwei balajai yî kîwinya sabwi a'mwerîjî ye'mwannalîmwagathe' gamînyî ayahi lîmwagathe' mî'.³ Sarevîdaa'nyî a'mwei gaala kuna mwaaidozî a'mwe' a'mwe pwarî maa'naja' gamînyî wîdîpî'desî. Akai! Pwarî tidaakumanîkesî. Nabaai a'mwei mena balaja' kîwinya sabwi gamînyî ayahi lîmwagathe' mî'. Yî savîdaasi a'mwe pwarî kwala maa'naja' yî gamînyî “Pwarî tidaakumanîkesî,” wîdîpî'de' mî'.

4 Sarevi, ninnya nya'mweihi Kiraazitiyareih, sarimi Kiraazitiyare kilaakejisi mena ye'mwannayirakure'. Yi sahirivi balakegaa' sarimiji mena bale'. Yi sare'na Gotiyare Kiwinyabwi sariminyi ayahi yihimwagatheih mi'. Yi sarimi gaala mudike' maareva A'mwe pwai Kiraazitiyalyi kwala maa'nya'ne'bisaihi ye'mwannamwaalya'neihilyi. Yi A'mwe dazai mena kabala' ayahi yidikaavakerinyi. Neminyina Gotiyai "Niminyine yisilya yiripika!" kada' nawi'nyabulyiyaina yuna yima'nya'neina mena ye'mwannamwaalo'nanyi. 5 Sare' dare'nesi. Sinnawi a'mweraavire simunyaburi kuna mwaidori Kiwinyabwi nemire kilaakevi wabahilaaka ya'ne kayaa'nanyajikiya yawita neyidikaava'. Sara neyadaasi nemi yisilyabi' kayaa'na yadaa mwaaloinera. Yi balyabure sasareina kayaa'nanyabulyiyaina yune naanga balya'neina yima'nya'neina mwaalo'nanyi. 6 Sarevi nemi Kiraazitiyalyi mena baidaa baryaina Kiwinyabwi nelimwagarake' mena kyagalya'mavo Kiwinyabwi ayahi nelimwagathe' mi'. Yi sarevidaa'nyi dahaasagaa' kiwinya sabwi pikarya yida'nika ayangi midinya'neburu myona Kurya Tewaanyari gaalyaburine yaasiwa'wawinya'neina mwaihooinera.

Kiwinyabwinaji kayaa'nanyabwinaji sa'nesi.

7 Sarevidaa'nyi be yagaala daathevaka? Dara daathe' daaka! "Kiwinyabwi gami sabwi kayaa'nanyabulyira." Arikewinyi.

Aawa. Kirî' kiwinyabwi niminyi kayaa'nanya' manyibwaridaakwa nyaja' "Nimi yadinya' kayaa'nanyabulyi," yawirangadinyainyi mî'. Sare' dare'nesi. Kiwinya' dara dinî' "Gimi a'mwe pwaraavire gilyivisangi tiganaarya minnera!" Sara dinika sa' mwaryaja' yi "Tiganaarya ya sabwi kayaa'nanyabulyi," yawirangamuneinyi mî'.⁸ Nabaai kayaa'nanyabwi Kiwinyavire tusariki bi'desi. Sara yada yuya tiganaarya pininna pininnanya sa nîmire simunyavi nyidikavemwaaihadeinyi. Sare' dare'nesi. Kiwinyabwi mwaryaji kwaji kayaa'nanyabwi navika warina kyadi'.⁹ Sinnawî maalikegaa' kiwinya "Sana minna!" dinikebwi maayainyi mwaale dazagaa' navika mwaalageinyi. Nabaai dividaasi Kiwinya' yawi'na yadinyainyi yi sare' kayaa'nanyabwi dikaa'na kya' "Kayaa'nanya yima!" diraginna yawirena¹⁰ dara yawire, "We', Gotiyarina nîmire kuryai baimwakelyi." A'mwera kiwinya' yune' midibizara gaala kamaapidi'. Kirî' a'mwera sara mi. Gotiyai Kiwinya' gaala wijaaya'ne'na dakake' nîmî dara biramaa'mwe' "O, sara myi yiwineinyi balya', Gotiyarina kimata yiremwaalya' maarya'neinyi dingaka!"¹¹ Sare' dare'nesi. Kayaa'nanyabwi Kiwinyavire tusariki birina yada yi niminyi kwaasi nyakesi. Yi sasare saburi kayaa'nanyabwi kiwinyavi maaraka dara nyibwaridaakwada "Giminyi gizida'mwakeiginyi," nyiramakakesi.¹² Sarevidaa'nyi nemi yawi'manigo. Kiwinyabwi gami sabwi tewaanya

nawî'nyabulyî. Nabaai Gotiyare yagaaikîwînya gazasa' yî sa' kirîsî tewaanya' girîka maaya' yaka yîda'maraange' yaka nawî'nyasîra.

13 Sarevîdaa'nyî nawî'nya dazahirî' nîmînyî dahanyîramaka'! Arikewînyî. Aawa. Kayaa'nanya sahîbwi sabwi nyîramaka'. Yî kayaa'nanyabwi ku'maayaba yîma'naabya'nebwina nemînyîna “Kayaa'nanyabwi wana kayaa'nanaangebwi warî,' yawîpîka!” kada' kayaa'nanyabwi nawî'nya daza' maa'da yî dazavî balyabwi, Gotiyarîna kîmata yîremwaalyaburî marîma'naabînikesî. Yî dazasare saburî kîwînya daza' wîbwarîdaakwîa'nesî. Kayaa'nanyabure aaya kaavîlya', gamî wana kayaa'nanaangesî. Nemînyîna “Sara yawîpîka!” daka Kîwînya' wakakesî. 14 Sare' dare'nesî. Nemî dara yawî'manîgo. Kîwînyavî Kuryai Gotiyare sabwi neyîbwarîdaakuvanî'. Sare' kirî' nîmî sîmunya sînnawînya' kînînnakeinyî. Kîlaakejîkîya yawîsa nyîmaremwaalîkeinyî. Gotiyare sabwi mamîdînyainyî. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîla galanyî'daa'nyî gamîre wawînya' yîvanîge. 15 Sare' dare'nesî. Aaya kaavîla nîmî yadînya sabwîna myawîrivanîge. Sare' dare'nesî. Nabaai pîbwi nîmînyî kuna yîgunna nyadevwi sa' nayaa myadînyainyî. Aawa. Pîbwi nîmînyî sîmîlîka nyuimwaaidevwi sabwi yuyagaa' yîna yadînyainyî. 16 Nîmî sabura “Aala,” dadînya sara yadînyainyî. Yî nîmîre sasare saburî sa' dare'nesî. Nîmî sîmunyavî dara dîvanîge. Yo, Kîwînyabwi tewaanyabulyî. 17 Sarevî nîmî

sainyi kayaa'nanya daza mivanige. Aawa. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîlanyarîkebwi gamî sahibwi sabwi nyîvanîkebulyî. Sare'na wîla galanyî'daa'nyî yîvanige. ¹⁸ Sare' dare'nesî. Nîmînyî dîragînya' nayaa nawî'nya' ya'ne' mulanyari'. Nîmînyî kîlaa'nakeinyî a'mwe gaveinyîna dîvanige. Sare' dare'nesî. Nîmî "Tewaanyabwi yîma!" dena yîweinyî. Tewaanya sa' mi yîwîneinyîra. ¹⁹ Sare' dare'nesî. Nîmî "Nawî'nyabwi yîma!" dadî yîvanige', sabwi mivanige. Aawa. Nîmî "Wagîlyabwi myîwînera!" dadî yîvanige', yî sabwi yîna yadînyainyî. ²⁰ Nabaai "Aala," dadî yîvanige'vwi, yî sabwi yîvanige sarevî yî nîmî sainyi mî!. Daza' mivanige. Aawa. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîlanyarîka gamî sahirîsa' nyîvanîkesî.

²¹ Sarevîdaasi nîmî davwi yabwi bîramaa'dînyainyî "Nîmî "Tewaanyabwi yîma!' dadî yadaari wagîlyabwi nyarîkebwi nîmîre tusa' kaanya nyîrihî'manî!." ²² Sare' dare'nesî. Nîmîre sîmunyaburî Gotîyare kîwînya'na nîmînyî tewaanya nyîvu'nîvanî!. ²³ Nabaai nîmî dara yawîrangamanige, "Nîmîre kîlaakejîkîyangî pîbwi wîlanyarîkebulyî." Yî sabwi dazabwi Gotîyare kîwînya' nîmîre sîmunyavî nyarîkevî mala tadevulyî. Yada kayaa'nanyabure sabwi nîmîre kîlaakejîkîyangî nyarîkevî, yî sabwi nîmînyî wîla galyîralîmwagata nyîvanî!. ²⁴ Ako! Nîmî a'mwe kayaaka nyîgaideinyîra. Kîlaaka nîmîre dazi' balyabwi Gotîyarîna kîmata yîremwaalyaburîna yîvanîkenna aaihwai

nyivadaihasamaaradeinyaka? ²⁵ Gotiyari “Su! Su!” widivanige! Jizaazai Kiraazitiyai nemire Naangeri gami sahwai nyivadaihasamaaradelyi.

Sasarevidaaniyi yi pirî daresti. Nimi dareinyire simunyabulyi Gotiyare Kiwinyabwi widaayivanige yaasiwa'wawinyainyi. Pirî daresti. Nimi kilaakejikî yawisasi kayaa'nanyaburi sabwi widaayivanige.

8

Kiraazitiyai kayaa'nanya nemarasi'da Kurya Tewaanyari nejaavanike'nesi.

¹ Sarevidaasi yi dahaasagaa' Kiraazitiyai Jizaazari wîlamwaaihasaraavina yagaala yawibwata'ne jidata'ne mwari. ² Sare' dare'nesi. Kiraazitiyai Jizaazai yakevi Kuryai gaala gizaavaderebwi kayaa'nanyabulyi yune naanga balyabulyi saburaari mena wila gyidalamaara'. ³ Yi sare' dare'nesi. A'mweraavire kilaakejikiya yawita savina kiwinyabwi ya'neina waryaanyaina mwaiho'na Kiwinyabwi kayaa'nanyaburi padaihasamaa'na neyannebwi mi'. Sara mi yade' Gotiyai sara yakesi. Gotiyai gannya Gawaalivaangeri maryasaabakelyi. Sarei a'mwe kayaa'nanyaibi' kilaa'nakei yima'nakelyi. Gami a'mweraavire kayaa'nanya bwalamarasi'nyaneî walaabakelyi. Yi a'mweraavi kayaa'nanyabwi wîlarîkeburî Gotiyai jida'na kya' Kiraazitiyai a'mweraavineba kayaa'nanyanne tivikita'na balakelyi. ⁴ Gotiyai neminyina “Sahwara kiwinyabwi dakinika

yida'maraangengi yuna yadivisaraavi
 wimwaaihima!" kada' sara balakelyi. Sareina
 a'mweraavire kilaakejikiya yawita savi kaanya
 myamaryadaanyi. Aawa. Nemi Kurya Tewaanya
 sari kaanya yamaryadaanyainaavinesi.
⁵ Sare' dare'nesi. A'mwera a'mweraavire
 kilaakejisiyara kumire simunyangi
 kilaakejikiyanna yawiririki'divisare.
 Nabaai Kuryalyiyara kumire simunyangi
 Kuryarena yawiririki'divisare. ⁶ Sare'
 dare'nesi. Kilaakejikiya simunyavi a'mwe
 sara yune naanga balyabwi Gotiyarina
 kimata yiremwaalyabwi maa'manigasare.
 Yi nabaai Kurya Tewaanyare simunyavi
 a'mwe sara gaalyasi simunya kwaamu'nanyasi
 maa'manigasare. ⁷ Sarevi kilaakejikiya yawita
 sa' simunyangi maremwaalajara Gotiyare
 yikamaangera yima'nawaasare. Kilaakejikiya
 simunya' Gotiyarina yikamaangesi. Sare'
 dare'nesi. Sahiri' Gotiyare Kiwinyavi
 wila'na'de' mi'. Dare'nesi. Yi nabaai sahiri' sara
 yiniga yanne' mi'. ⁸ Kilaakejikiyangi mwaaidivi'
 a'mwe sarera Gotiyari yilaaya wigalya'nera
 mamwaalyi yipinere.

⁹ Sarimi kilaakejikiyangi mamwaalyiga'.
 Aawa. Gotiyare Kurya Tewaanyai sariminyi
 wila'yihimwaidori Kurya Tewaanyari
 wila'mwaaahasaihiyi. Nabaai, yi pwai kwai
 Kiraazitiyare Kurya Tewaanyai maayai a'mwe
 sai Kiraazitiyarei mi'. ¹⁰ Nabaai Kiraazitiyai
 sariminyi wila'yihimwaalajai yi piri' darsi.
 Kayaa'nanyabwine'na sarimire kilaakeji'
 baladezikira. Yi piri' darsi. Sariminyina

Gotiyai “Yida'maraangeihi nimirihilyi,” mena yihithake'na Kuryai gaala mena yihimwaaihakeihilyi. ¹¹ Gotiyai Jizaazarì bainikeraayawi yidikaavakere Kuryai sariminyi wìlayihimwaaidori Kiraazitiyai Jizaazarì baryarì yidikaavakei sarimì balapjiyagaa' sarimire kilaakeji' gaala yihizaavadelyi. Kuryai sariminyi wìlayihimwaaidevi kilaakejiki' gaala yihizaavadelyi.

¹² Yi sarevidaasi, nya'mweihi, nemi tivikita wijaaya'ne kininnakeine. Tivikita sa' Kurya Tewaanyarì mwaalya'nesi. Kilaakejikiya yawisangina tivikita aawa. Nemi kilaakejikiya yawisangina mwaalya'ne tivikita mwari'. ¹³ Sare' dare'nesi. Sarimì kilaakejikiya yawisangina mwaabiza' yi sarimì yune naanga divalyila! Kiri' Kuryare diraginyavi sarimì kilaakejikiya yawisa ya tamakipja' yi gaala dimwaalyideihilyi.

¹⁴ Sare' dare'nesi. Gotiyare Kurya Tewaanyai gazarazaraavi wibwaridaakuvanikera yi sahwara Gotiyare gawaalivaangere. ¹⁵ Sare' dare'nesi. Sarimì Gotiyarìna lika ayahi ya'ne' kalavuziwawinyavi yigidwagamaremwaala yihyade Kuryarì mamaaryesalyi. Aawa. Gawaalivaangeihiri yihimwaaihaka Kuryarì maaresalyi. Yi sahwari, nemi Gotiyarì jaka dadaanyi “Tataala! Nimwala!” ¹⁶ Kuryai gamì sahwai nemire kuryarajì nemì Kiraazitiyarì limwadaanyainaavina dara jalikurakivani' “Gotiyare kaimiraayaihilyi.” ¹⁷ Nabaai Gotiyare kaimiraayaina mwalaaja' Nimwai sare yuya tewaanya maradeinera. Piri' daresi.

Gotiyare yuya tewaanya maraadeinera. Piri' darsi. "Kiraazitiyalyi byaanna diraginiya' maraana!" dawaaji Kiraazitiyalyi taanginya ye'mwannamaraaja' Kiraazitiyai yuya tewaanya maarade ye'mwannamaraadeinera.

Divine' byaanna diraginiya'nesi.

¹⁸ Sare' dare'nesi. Ni mi yawi'manige. Divi sagaa'ne Gotiyai byaanna diraginiyavi ku'maayaba wakaabozu nejaavade' naangaangesi. Dahaasa'ne taanga sa' maa'manigo datha' wana maalikesi. ¹⁹ Sare' dare'nesi. Yuya Gotiyai wakyaaka a'mwerabisa yemwaaidivi' "Gotiyai gamire gawaalivaangeraavi ku'maayaba wimwaihaabya'ne' tilijaaya baihanaraana!" dadivisangi. ²⁰ Sare' dare'nesi. Yuya wakyaaka sa dividaa'nyi waryaanyabwi maremwaalya'ne wakyaakengi. Kumire kunyaburina mi'. Aawa. Gotiyai kuminyi ya'nenna nawi'nyanna maarya'ne yemwaalya'nengina waryaanyabwi maremwaalya'nengi wakyaakengi. ²¹ Yemwaalya sa' darsi. Yuya wakyaaka kumi sa dahaasa bwia burya'ne kalavuziwawinyavi yirika piriki Gotiyai kyarakoji ayina bwia burya'nebwi diraginiya mwarina. Nabaai wakyaaka sa nemi Gotiyare kaimiraayainaavire byaanna diraginiyavi tewaanya ye'mwannayarakadesi. ²² Sare' dare'nesi. Nemi yawi'manigo. Dahaa' kigaasi yuya Gotiyai wakyaaka daza a'mwe' kaimiraaya maarya'negaa' daanga wividevaabi' daanga wividaawori simuyiwaala yawi'mwaainadivisangi. ²³ Nabaai yuya

gave dahininnanna mi'. Aawa. Nemi Gotiyai yisilyabita sinnawinya sihumale nejaavaka Kuryai kininnakeina nemi kwainaji daanga nevidaasi simuyiwaala yawi'daa yemwaidaanyi. "Gotiyai sasare sabwi yasi'nana!" dadaa "Yune gamire gawaalivaangeinaavi nemwaaihya'ne' yi nemire kilaakeji' ayina nemubya'nevi tilijaaya baihanaraana! Nemire kilaakeji' mudikeji' yima'nana!" dadaanyaine. ²⁴ Sare' dare'nesi. Gotiyai nemire kilaakejika nawi'nyajika wakadevina yemwaalya'neinaavi nevadaihasamaarakelyi. Dahaa' nemire kilaaka nawi'nyajika yima'nya'nejikaavina yemwaidaa dividaasi mena wanganawaajiyajikaavina yemwaalya' mi'ka! Sare' daresti. Pwai kwai piri' mena wanganaka ayahi yemwaalika' mi'. ²⁵ Nabaai piri' tinna mwanganyadaanya' yemwalaaja' yi "Sahiri'na tilijaaya baihanaraana!" dadaa diraginna yemwaaimanigo.

²⁶ Sasare sabwibisavi Kuryai diraginya maayainaavi negaimwadelyi. Nemi Gotiyari wija'nengina myawiryadaanya'na dadaanyi "Nayaa Gotiyari widaaza'na gara widaazihyiwona!" Sare' simumaayainera. Aawa. Sasare saburi Kuryai gami sai yune simunyavina simuyiwaala yawi'da neminyina marewidada negaimwadelyi. ²⁷ Nabaai Nimwai a'mweraavire simunyavi tinna nebulya'na yawirangadei Kuryare simunya dazaburi yawirangadelyi. Kuryai Gotiyare simunyaburi mididevina Gotiyare tewaanyaraavina nayaa marewidadelyi.

28 Nabaai nemi yawi'manigo. Taanga gazaza Gotiyarina wivu'naderaavi yima'nyangi Gotiyai nawi'nya ya'ne yadelyi. Da kumi Gotiyai kuminyine yawisa' yima'nya'nevina Gotiyai jaka wijiwaramaarakere. Yi sahwaravinyi. 29 Sa' dare'nanyi. Gotiyai kuminyi sinnawi mena yawiranganaka nabaai sinnawi mena dahilakyaakerera. Yi gamire Gawaalivaangeibi' avaina yima'nya'neraavi dahilakina. Yi Gawaalivaangere gya'mwe kwalaalyaraavi aaya kuvidaakaanga yi aaya siraanga Naangei yima'nya'ne'na yi sahwaravii dahilakina. 30 Nabaai a'mwe sara sinnawi mena dahilakakera yi sahwaravii jaka wijiwaramaarakere. Nabaai jaka wijiwaramaarakera yi sahwaravii "Yida'maraangeihi nimirihilyira," widakere. Yi nabaai sara widakera yi sahwaravina gami sare gannya byaanna diraginya' wijaavakere.

31 Sarevidaasi yuya dazanna be yagaala daathevaka? Gotiyai neminyi negaimwagazavi, yi Gotiyarina neminyi yikamaanga gazaizai nevilavadeina daaka! 32 Gotiyai gannya Gawaalivaangeri lika sangina maribwaayakai mi'. Aawa. Nemi yuyainaavina sahwarii neminyineba balya'neri maryasaabakelyi. Yi sarevi gami kwariji yanga nejaaya'ne yuya pini kiniji yanga nejaavadei midaaka! 33 A'mweraavi Gotiyai dahilakaka gamin neraavi yi saraavi koti'ya' aaihwai jatheraava! Gotiyai gami sai nedivanikelyi "Yida'maraangeihi nimirihilyi." 34 Aaihwai jida'na yadelaka! Kiraazitiyai Jizaazai neminyineba balake'nanyi.

Yî sarevî dare' wavîla'desi. Barya sahwari yîdîkaavakelyî. Yî sahwai diragînyaba Gotiyare aangasîrî yîlamwalaawakelyî. Yî nabaai sahwai nemînyîna Gotiyarî marewîdadelyî. ³⁵ Kîraazîtiyare kale savî nemînyîjî gewî gewî yînîga jaapalya'ne beni warîka! Nemînyî taangînya kaneyîma'nojî dîngaka! Daanga kaneyînojî dîngaka! A'mwera kayaa'na kaneyapîjî dîngaka! Nemînyî mîjîka naanga kaneyojî dîngaka! Baazî'ma'nya kannya sazanna kanegainojî dîngaka! Kayaa'nanaanga nemînyîna “Kayaaka yîgalîma!” dozî yaamîjî lîka kaneyîrî'galojî dîngaka! Kwaari'masîramînya mala kaneramakapîjî dîngaka! Kumî dazasare sabwi Kîraazîtiyare kale savî nemînyîjî gewî gewî nejaapaladevwi daaka! ³⁶ Sare sabura neyîma'najanna Gotiyare bukuya' dara dînikabaaibîsasi.

“Gîmînyîne'na yîrîka yunegaa' nera-makîvanîgasaine.

‘Sîpîzipîyaraavî tamaana!’ dadîvî! nemwaihîwaasaine.”

Sara dînikabaaibîsasi. ³⁷ Sasare sabura Kîraazîtiyare kale savî nemînyîjî gewî gewî nejaapaladevura mî!. Aawa. Dazasare yuyaburaavî nemi diragînaangeina yîma'naanneine. Kîraazîtiyarî nemînyîna wîvu'nakerî diragînaangeina yîma'nîvanîgo. ³⁸ Sare' dare'nesî. Nîmî nebulya' diragînna yawî'manîge. Kîraazîtiyare kale savî nemînyîjî gewî gewî yînîga nejaapalanne aane pînî kînî aawa. Pînî mî!. Balyabwi aawa. Gaalyabwi aawa. Yîmakera aawa. Gîlaayara aawa.

Dahaasanna aawa. Dìvinenna yìma'nade aawa. Kulatika aawa. Gìri'nya aawa. Kulaa'nya aawa. ³⁹ Munya ke'mwewìnyanna aawa. Kwaaka kewewìnyanna aawa. Yuya wakyaka pìni aawa. Aane pìni kìnì Gotiyare kale sa' neminyijì gewì gewì yìniga nejaapalanne mì'. Kìraazitiyai Jizaazai nemìre Naangei yakevì dara yawì'manìgo. Neminyìna Gotiyarì kale dìragìna wiadaa'nyì neminyìna wìvu'nadelyì.

9

Polì Yìzìrelìyaraavìna taanga nebulya'na wiake'nesì.

¹ Kìraazitiyarì wìlamwaaìheinyì sareinyì yagaala nebulya'na dìvanìge. Kwaasì majìvanìge. Nabaai nìmìre sìmunyai padaihìrakyai nebulya'na dìvanìgevìna avaaìna jalìkurakìvanìkelyì. Yì Kurya Tewaanyai sara maremwaaidìsì nìmìnyìna sara jalìkurakìvanìkelyì. ² Sare'na nebulya'na dara yìhìthìvanìge. Nìnnya yìsavaakìyara avaaìtawera Kìraazitìyarera mamwaalyìgasa'na taanga nebulya'na nyada yuyagaa' sìmunyavì daanga yìbwakìdìnyainyì. ³ Sahwaraavì wìgaimwagya'neinyì nìmìre sìmunyavì Gotiyarì yagìna dara wìdìvanìge “Nìmì sahwaìnyì Dìkevì nyìmarasì'nìja', Kìraazitìyarì nìmìnyìjì gewì gewì jaapaidìza' nya'mweraavì avaaìtaweraavì dìvadaihasamaa'de' nawì'nyasì.” ⁴ Kùmì Gotiyai dahìlakyaaka yìta savaakìyara Yìzìrelìyarera. Kùmìnyìne'na Gotiyai nawì'nya kwalaalya kwia' kìrì' kwalaalya sahwara

Kiraazitiyari malimwagye'. Gotiyai gamire gawaalivaangeraavi wimwaihyaakere. Gamire byaanna diraginiya' wijiwaainakera, yagaala wilmwagakenna ye'mwannawidakera, gamire Kiwinya' wijaavakera, Gotiyari yilaaya nebwinawiesara, yune naanga nebulya'ne yagaalya maaresara, ⁵ Ne sinnawinyara kwiyakwalaanga naangera kininnakera, nabaai kilaakevina Gotiyai dahilakyaakei Kiraazitiyai kilaakevina sahwaravire sahvaakidaasi yima'nakelyi. Yi gami sahwai yuyangi maremwaalikelyi. Sai Gotiyai nebulya'nanyalyi. Sahwari yuyagaa' yuyagaa' nemi yilaaya kuna maryaana! Naanga nebulyasira.

⁶ Nabaai Yizireliyaraavina Gotiyai yune naanga nebulya'ne yagaalya' yaasiwa' mena yiwuya myakevina. Sare' dare'nesi. Yizireliyaridaa'nya yuyara Yizireliyara mi'. ⁷ Nabaai Eviraamimidaa'nyara gamire yisiwiarayima'neta yuyara Gotiyare kaimiraayara mi'. Aawa. Gotiyai dara widakelyi "Aazakimi gimire yita savaakiyara yisiwiarayima'nipi'dere." ⁸ Sare' daresi. Kilaakejikiya kaimiraayara dazara Gotiyare kaimiraayara mi'. Aawa. Gotiyai yune naanga nebulya'na dakera yima'nipijara dazara "Eviraamimidaa'nyarayisiwiaranimirere," yawirakere. ⁹ Sare' dare'nesi. Yune naanga nebulya'ne yagaala dara dinikesi. Dathagaa' ayahi yima'nadehaa'ayina bideinyi. Sara kya'muri Seraa'jiwaalivaangei maaradesi. ¹⁰ Nabaai yune sahiri'nanya' mi'. Aawa. Rivekaa' bwaramunya'maryaakevinyi. Nemire neyakwalaangei

Aazaki gave pwainanyai munya makuna yakelyi. ¹¹ Kaimiraayaraai kirinaange' mamaaryakegaa' nabaai saraai tewaanya pini kini myadisaraai kayaa'nanya pini kini myadisaraai mima'nyadakilyiyagaa' ¹² kirinaangevi dara widakesi, "Sarire siraangei diviyaraavi maremwaaide kiri' gimire siraangei aaya diviyari widaayadei yima'nadelyi." Sare' dare'nesi. Gotiyai "Sara dahilakyabwina nimore yawisa' waragwona!" daka sara widakesi. A'mwei wawinya nayaa yadevwina sara yima'naka' mi'. Aawa. Gami sai jaka wijivwaramaarake'na sara yima'nakesi. ¹³ D+idaa'nyi dara dinikabaaibisasi. Niminyi Jaikopimina tewaanya nyivu'nyivani'. Yizorina tewaanya manyivu'nyivani'.

¹⁴ Sarevidaa'nyi nemi be yagaala daathevaka? Nemi dara daanne' daaka! Gotiyai yidamaraangebwi yadei mi'. Arikewinyi. ¹⁵ Sare' dare'nesi. Sahwai Ne Mozizari widakesi. Nimi yawira'muji "A'mwe sari kale'na wigaimwagima!" yi sahwaru kale'na wigaimwagideinyi. Nabaai "A'mwe pwarina kale nyana!" da'muji yi sahwarina kale nyadeinyi. ¹⁶ Yi sarevidaa'nyi Gotiyai a'mweri dahilakadevwi a'mweraavire yawisaburi mi'. Nabaai a'mwera yagiyaginyaburi mi'. Aawa. Sai tewaanya kale'na wigaimwangei Gotiyai dahilakadevurinyira. ¹⁷ Sare' dare'nesi. Gotiyai Peroyari widade' dara dini' "Gimi nimiji mala je'mwannabwa'dehaa' 'Nimore diraginya' yuyaraavi yibwaridaakwana!' dena, nabaai, 'Kwaaka yuyawi niminne yaya' widadaryipika!'

dena gyathikaavena kingiya gimwaaiheinyi.”
 18 Yi sarev+daa'nyi sahwai yawiraka “Sari
 tewaanya kale'na wigaimwagima!” yi sara
 yina. Nabaai yawiraka “Pwai pihadika yadere
 simunya' tihir+ima!” yi sara yina yadelyi.

19 Sarev+daa'nyi gim+ niminyi yaamiji
 dinyidatheiginyi “Sarevi gazaizai Gotiyare
 simunyavina yin+ga magalazekivalyi
 yipine'na a'mweraavina 'Kayaa'nanyaburi
 yiwetawakadivisarera,' kuna be'na dadelaka!”

20 Nabaai, a'mweigi, Gotiyari ayina yin+ga
 aaigi diza'nawidatheiginaka! Gyavikaryakeigi
 midaaka! Kwadika kwaaka livagiri'mwannikei
 a'mwe kwadika sahwai yavikarinikeri
 dara widannei dinga! “Beri' garevi
 nyavikariwaana?”

21 A'mwe kwadika
 yavikaryadei yasaaka maremwaidei midaaka!
 Yi sahwai kwaaka piji' maaroji yi kwadika
 pwarina tewaanya ya'nei yavikarina. Yi
 kwadika pwarina yaasiwa' wamaryane'i
 yavikarina. Nabaai daza' maremwaalya'
 kininnakei midaaka!

22 Gotiyai kwalyi sa'bi'
 yivani'. Sahwai kayaa'nanyanna gamire
 sinna tike' “Ku'maayaba marima'naab+ima!”
 dazai nabaai “A'mwe yuyara nimire
 yiw+nevi yawirangabika!” dazai kiri' sara
 mi. Kwadika waryaanyara, yi kumire
 kayaa'nanyangina Gotiyare sinna tike'na
 diraginna yawibwarya'nera kayaaka
 dilamwivalya'neraavina yarai marmy+ yada
 saaminnyagaa' yemwaaina. Sare' yagaainakeigi
 daa!

23 Nabaai kwadika tewaanyara,

Gotiyai “Nîmîre byaanna dîragînya' naangaange' nîmîrera yawîrangabîka!” daka sara wiemwaaina. Byaanna dîragînya sa' kwadîka Gotiyai tewaanya kale'na wîgaimwangeina sinnawî nemînyî mena yovîrawakakeinaavî nejaaya'nesî. ²⁴ Yî nemînyî jaka nejîvwaramaarakeine. Yune Juya yîta savaakinanna mî'. Aawa. Ajîmya yuyangîya kwaraavîjî jaka nejîvwaramaarakeine. Sare' yagaainakeigî daa! ²⁵ Wozayare pîkarya kîrîvî ajîmya yuyangîyaraavîna dînikabaabîsasi.

A'mwe nîmîrera mamwaalyîgasaraavîna

“Nîmîrera,” sahwaravîna dîdeinyîra.

Yîsavaakîna tewaanya manyîvu'nîwakevaakîna

“Tewaanya nyîvu'nîwakevaa'gînyî,” dîdeinyîra.

²⁶ “ Nîmîreihî mî',” wîdeva sahîbeva

“Gotîyainîyî gaalyabwî kînînnakeinyîre nyîbwaalîvaangeihîlyî,”

Kumînyîna yange'na sara dîdeinyîra.

Ajîmya yuyangîyaraavîna sara dînikabaabîsasi.

²⁷ Nabaai Aazaayai Yîzîrelîyaraavîna jaka

dake' dara dînî' “Yîzîrelîyarera kwalaalyara

saalaalyavîre siwekamîlkabî' mwaabîza'

kîrî' a'mwe yîvainojîyara maalîkejîkîyaraavî

Gotiyai padaihasamaaradelyî. ²⁸ Sare' dare'nesî.

Naangei a'mwe Kwaakevakîyaraavîna yagaalya'

yarai yesîmavojî gamîre yawîbwasa'na yuneba

yîme'nya'bî' yadelyîra.” ²⁹ Nabaai sinnawî

Aazaayai dahîrîvîna dake' dara dînî'

“Naangei Dîragînaangei mivainîyî neyajî kwajî

Nemînyîne yîsiwîa pwaraavî maneyîvainyajî

kwajî

Sothomi mwaalyarabisaina kayaaka
 kaneyigaladika!
 Gomora mwaalyarabisaina yune kabalaadika!”

Yizireliyara Kiraazitiyari malimwagyesa'nesi.

³⁰ Sarevidaanyini nemi be yagaala daathevaka?
 Nemi dara daana! Ajimya yuyangiyara
 “Gotiyai neminyina ‘Yida'maraangerera,’ dana!”
 maja'nera yagiyagi wawinya myadivisara
 yi, Gotiyai “Yida'maraangeihi nimreihilyi,”
 mena wdivanikere. Yi daza' yidata sabwi
 Naangeri limwange'nebulyi. ³¹ Nabaai Gotiyai
 dahilakyaakera Yizireliyara yida'maraangebwi
 maarya'nevi Kiwinyavi yagiyagi wawinya
 yadivi' kiril' Kiwinyaviyaburi yunebanna
 yi'madivi' mi'. ³² Sare' berivnaka?
 Yida'maraanga sabwi maarya'nevina Naangeri
 malimwagi kyipidike'nanyi. Sara mi. Aawa.
 “Wawinya kwalaalya sara yadaanya'na
 maraadeinera,” kwaasi yawi'divisa'nanyi.
 Silaanga sivilyangi muda'dei kumire sivilyangi
 muda'daasi yi kumi kayaaka ya'nera
 wala'diviki. ³³ Gotiyare bukuya' dara
 dinikabaabisasi.

Yithaa! Saayoni Silaangei wakiwelyi.

A'mweraavire siviyari mu-
 davayidihwaki'narya'nei wakiwelyi.

Silaanga walamudavamaarya'neri nini
 wakiwelyi.

Nabaai sahwari limwagoziya dahwai

Savina simunyavi jikuritinna yannei mi'.

Savina wagiwa wivwa'nadei mi'.

10

1 Nya'mweihi, nîmîre sîmunya' tewaanya nyivu'nivanîke!, Gotiyarî wîdadînya' yî darestî. Gotiyaigî Yîzîreliyara lîmwabîza' dîvadaihasamaaka! 2 Malîmwagivanîgata sare' dare'nesî. Kumînyîna dara jalîkurakîvanîge. “Gotiyarî yîlaaya yaana! Sare'na Gotiyare saburî yaamîjî dîragîna mîdînaana!” dadîvisarera. Kîrî' sare kîrîvî kumî sîmunya yawîta maayara yîvanîga!. 3 Sare' dare'nesî. Gotiyai yîvanîka sabwî “Yîda'maraangerera,” neja'nevî navî'navîka yadîvî' kunnya yîda'maraanga saburana kwaasiya'bi' yîvanîga!. Yadîvî' Gotiyai “A'mwe yîda'maraangeihîlyîra,” wîdannevî dalaangewî wîla'nadîvîtara mî!. 4 Sare' dare'nesî. Kîwînya' yîda'maraangeburîne! Kîraazîtiyarîna mena yîwînikesî. Yî a'mwe yuyara Kîraazîtiyarî lîmwabîza'na sahwaravî Gotiyai “Yîda'maraangeihîlyî,” wîdathelyî.

5 Sare' dare'nesî. Ne Mozîzai Kîwînya' mîdînya'ne! “Yîda'maraangerera,” ja'nevîna dara yîdavakesî. A'mwei yuya dathavura yajai nabaai gaalyabwî maaradelyîra. 6 Sare' kîrî' a'mwera yuya myadîvîsa'na a'mwei Naangerî lîmwada dazarîna Gotiyai “Yîda'maraangelyîra,” dathelyî. Sasare sabwîna dara dînî! “Gînnya sîmunyavîna dara madînna! ‘Sîgunyavîna aai yîlaawadevaka?’ Yagaala sa' darestî. Kînaraazîtiyarî makwalaabya'nesî. 7 Nabaai pîrî' dara madînna! ‘Kewewînî bainîkeraavîrebanna aai walaawadevaka?’ Yagaala sa' darestî. Kîraazîtnnaiyarî bainîkeraayawî ayîna makîlaabya'nesî.

8 Sare' madinna! Aawa. Dare' midaaka! Yagaalya' giminyaba gidikuta nebulya' waril'. Gimire maangiki wilaraka gimire simunyavi wilarikesi." Yi yagaala daza' nemi widadaanya' Naangeri limwangebwine yagaalyasi. 9 Gimire maangisi ku'maayaba "Jizaazai sai Naangelyi," jalikurakya yija'naji nabaai gimire simunyavi dara limwadiza'naji "Gotiyai sahwari bainikeraayawi ayina yidikaavakelyi," Gotiyai givadaahasamaaradeiginyi. 10 Sare' dare'nesi. Gazaizai gannya simunyasi kalimwagozi Gotiyai "Yida'maraangeigi nimoreiginyi gimwaahawa," widathelyi. Yi gannya maangisi kajalikirakoji Gotiyai wivadaahasamaaradelyi. 11 Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dini' "Gazaizai sahwari limwagoziya dahwai yi savina simunyavi jikuritiinna yannei mi'." 12 Sare' dare'nesi. Sarevi padaihasamaata'nebwi Juya kwaraavine pibwi mwari'. Sarevi Anga Pimaginya (Girikiya) kwaraavine pibwi mwari'. Sare' dare'nesi. Yuyaraavire Naangei gave pwainanyai mwaalikei gaminyi jaka widipija yuyaraavi tewaanaanga wiadelyi. 13 Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dara dinikesi. Gazaizai Naangeri jaka widazai yi sahwari wivadaahasamaaradelyi.

14 Sarevidaa'nyi sahwari malimwagyesari jake' ga'dara widipineraavaka? Nabaai gaminyina kadika mu'nyesari ga'dara limwabineraavaka? Nabaai pwai yagaala sa' widaawadei maa-yara ga'dara wi'namaapineraavaka? 15 Nabaai Gotiyai a'mwe yagaala

wija'neraavi mamaryasaabya yaja' ga'dara widaawipi'neraavaka? Widaawadivisaraavina dara dinikabaabisasi. A'mwera yagaala tewaanya' makabivanigasaraavire sivila tewaanya nawi'nyaraave! ¹⁶ Sare' kiri' Juyara yagaala tewaanya sa' kadika wi'neta kwalaal-yara midineta' mi'. Sare' dare'nesi. Aazaayai dara dakesi. Naangeigi, newi'nivanigata davi aai limwamanika! ¹⁷ Sarevi "Yagaala tewaanya' wi'nadivisavidaa'nyi Kiraazitiyari limwadiviki. Nabaai Kiraazitiyare yagaalya' widadivisavi kadika wi'nadiviki."

¹⁸ Sare' kiri' dara diwa. Sahwara yagaala tewaanya da' kadika mu'nyijihyeva! Kiri' dare' warikesi. Mena wi'nesare. Nabaai Gotiyare bukuya' dara dinikabaabisasi.

Kwaaka yuyawinna kumire yagaaikunya' mena widaawakesi.

Anga yuyawi yunebanna kumire yagaalya' widaawakesi.

¹⁹ Pigasaai dara diwa. Yizireliyara yagaala tewaanya da' myawiranganyetara daaka! Aayagaa' wirivikiryane Mozizare yagaala Gotiyarina dara dini'

"Anga naanga pimaginiyara mamwaalyigasaraavi ya'muji

Sarimi sahwaravina timakirikirya jideihilyi.

Simaginyara simunya maayavaakiyaraavi ya'muji

Sahwaraavina sinna tikesiyaihiri yihimwaaihideinyi."

20 Nabaai Gotiyari wi'nawijiwaakadei Aazaayai yagaala jalikurakya'na lika yakai mi'. Sai Gotiyarineba dara dakelyi

“A'mwera niminyina biri'biryanya manyadivitara Sahwara niminyi mena nyibirama'mwaasare. A'mwera niminyi yidaanganya manyadivitara Sahwaraavi nimiku'maayaba yima'naabiweinyi.”

21 Kiriri' Yizireliya sahwaraavina Gotiyarineba dara dakelyi “Yuna saaminya naangegaa' nimimwe sahwaraavi jaka widadaazi nimire yagaalya' galazekivaidivi' yi yagaala kayaa'nanya ja'nanyidadivisara niminyawinna mabyiwaasare.”

11

Yizireliya pimaginya maalika pivaakiyaraavines.

1 Sarevidaa'nyi dara divanige. Gotiyai gannyaraavi gewi mena marakakei dingaka! Arikewinyi. Sare' dare'nesi. Nimikwainyi Kirazitiyari limwadinyainyi a'mwe Yizireliyainyira. Nimiviraamimire yisiwiainyi avaaitawejinyi. Benjaminimire yisavaa'nyi.

2 Gotiyai sinnawi a'mwe sahwaraavi mena yawiranganakeraavi gewi mena marakakera mi'. Yagaala Yilaajare' Gotiyare bukuyavi dinike' sarimi myawiryadivi' daa! Yilaajai Gotiyari Yizireliya sahwaraavina kotiya ja'neraavi widakelyi. Dara dini' 3 “Naangeigi, piropetiya giminyi gu'neva wijjwaakadivisaraavi sahwara mena

tamake'. Gĩmire kwaraanya kayaa'nanyanna bulimakaawoyaraavi dika nasi'nya'nengi kayaaka mena likayigalasi'ne'. Sarevi gĩmireinyi gaveinyi kuna mwaaihe. Nabaai niminyina 'Tamakaana!' dadi'vi' biri'biryai' kuna yivaniga'." ⁴ Sara widaka kiri' Gotiyai be yagaala ja'nawidakavaka! Sai dara da' "Nimi ninnyara pwarana pwarana a'mwe seveni taawizaniyaraavi (7,000) yivaineinyi nyilimwadivisare. Sahwara gotiya kwaasiya Baa'aaliyari kwadaai gilina myeva mididivitara mi'. Pwara kwalaalya kwalaalyara sara mi." ⁵ Sarevidaa'nyi nabaai dahaakigaasi Juya yita pimaginya maalikevaa' limwadivi' mwaaiha'. Sahwaraavi Gotiyai gannya yanga gaimwangebur' dahilakakera mena yima'nesare. ⁶ Gannya yanga gaimwangeburina Jizaazari limwangeburina sahwaravi dahilaka'. "Sahwara wawinya yadivisanna," kunya myawiryaka dahilaka'. Yi kumi wawinya yadivi' yadaapi Gotiyai sahwaravi dahilakaji kwaji yi yanga gaimwange' wana yuna yanga gaimwanga nebulya' mima'nyi kyadika!

⁷ Sarevidaa'nyi yi nabaai nemi gara daaziwo? Yizireliya kwalaalyara diraginna biri'biryai yivanigata sa', yi sa' mamaaryesasi. Kiri' Gotiyai a'mwe pwaraavi dahilakaka sarera maaresasi. Yuya pwara Gotiyai kumire simunyavi tihiralimwagarakere. ⁸ Gotiyare bukuya' dara dinikabaabisasi. Gotiyai kumire simunyavi kiribibinya wakakelyi.

Kumire tinnyari myawiranganya'na wiakelyi.

Kumîre kadîka mu'nya'na wiakelyî.

Sînnawîjî dahaasî avaaîna mwaaihasare.

⁹ Yî Devitî kwalyî Gotiyarî sahirî'na dara wîdakelyî

“Kumîre tîka munne mwa'dainaanya'bi' yîma'nana!

Kumîre tîlînnyangî naanya sa' livapana!

Nabaai kumîre sîvîlya dahe paakupîka!

Sare' kumîre kayaa'nanyaburî tivîkîta maapîka!

¹⁰ Kumîre tînnyarî jîhînya' dîvwaakya!

Sahwara tînna mwanganyî yîpîka!

Sahwaraavîre bule' lîngwîla'nata yana!

Yawîta kwalaalya taange'na winarana!”

Gotiyai ajîmya yuyangiyaraavî padaihasamaarake'nesî.

¹¹ Sarevîdaa'nyî nîmî dîvanîge. Gotiyai

“Sahwara yînahu walayîdîhwakî'naraawîpîka!”

kada' mudavesara daaka! Kîraazîtiyarî

“Aala,” dîvanîgasara yunegaa'nannera daaka!

Arikewînyî. Aawa. Sahwara tuta tewaanyavî

kyagalya'mave' yî dazahirîvî Gotiyai ajîmya

yuyangîya pwaraavî padaihasamaa'manîkelyî.

“Yîzîreliyara tewaanya davwi wangabîka!

A'mwe ajîmya yuyangiyaraavîna wabarînna

yapîjî Kîraazîtiyarî lîmwabîka!” yawîraka sara

ya'. ¹² Sahwara tusa' yagalya'maveta sahirîvî

Gotiyai Kwaakevakîya pwaraavî yuna kuna

naanga naanga wîgaimwadelyî. Yî Yîzîreliyara

Kîraazîtiyarî malîmwagyeta sahirîvî Gotiyai

ajîmya yuyangiyaraavî yuna kuna naanga

naanga wîgaimwadelyî. Sare' naangesî. Yî sara

yajai Yîzîreliya yuyabanyara Gotiyaryawînna

ayina kabapi Kiraazitiyare yuyara tewaanna nawi'nyaanga mwaabinere. Yi sare' naanga wawilavadesi.

¹³ A'mwe ajimya yuyangiyarajiyaihi, dahaa' sariminyi yihithivanige. Sarimi ajimya yuyangiya pwaihirine wawinya ya'neinyi Apozeliyainyi Gotiyai nyimaryasaabakeinyi. Sarevi yadinya davine yaya' munyaba makidi yivanige.

¹⁴ Wawinya dazavi nimire avaaikwaa'nakera Yizireliyaraavi dihaa'bwari'de'na sariminyi wabarinna yamaarya'nevina tewaanya nyivu'nivani'. Sarevi Gotiyalyi tewaanya ye'mwannamwaaiahata savi Yizireliyaraavidaa'nya pwara Naangeri limwabizara sahwaravi padaihasamaarde'na wawinya daza' munyaba makidinyainyi.

¹⁵ Sare' dare'nesi. Gotiyai Yizireliyaraavi marasi'naka, yi dazavi sahwai a'mwe Kwaaka yuyawi pivakaaviyaraavidaa'nyara gamiji avaaizimunya'na ye'mwannayima'ne'. Yi nabaai Gotiyai Yizireliyaraavi ayahi maaraja' yi daza' kwalaalyara baryara ayina dikaasa'bisa' daaka!

¹⁶ Biretiya naanga yavikaryeva girikula maalikeji' Gotiyari' wijaave'. Yi girikula maalika saji' Gotiyareji' warajazi' yi girikula naanga kirisi' Gotiyaresi. Nabaai yisare pwipula sa Gotiyare waraja yi yitaanya kiniji' sa avaala Gotiyarengi. (Yi sare' daresti. Juyaraavire Ne sinnawinyara Gotiyarera mwalyaasavi, yi sahwaravina divi kwiyakwalaangera Gotiyarera mwaabinerera.)

¹⁷ Gotiyai wawinyaviya yita woliviyare

yitaanya pinî Yizireliyarabisangî livi'mwagaka
 yi marasi'naka giminyi pivaakiyaiginyi
 yidaryawinya woliviya yitaanya'ginyi
 gimaaraka yitaanya piningi tinnyawi giminyi
 kagye'mwagaka' dahaa' gimî tewaanya
 mwaaihî. Sarevi woliviya minarya' woliviyare
 yipwipulyavire' maa'manigi. ¹⁸ Sarevi yitaanya
 nebulya'nanyangina gimire yaya' munyaba
 mamakilyadi biraiyagaala madangadîna! Yi
 gimî birala dangadiza' nayaa pada'galayawi'na
 ja! Gimî yipwipulyavi minarya' wijaavadinya'
 mi'. Aawa. Pwipula sahirî' giminyi
 gizaavadeiginyi. ¹⁹ Sarevidaa'nyi' gimî
 dara dithathe' "Yitaanya daza Gotiyai
 livi'mwagakengi. Nabaai sahwai 'Kumireba
 pivaakiyari ye'mwagakima!' daka niminyina
 livi'mwaga'." ²⁰ Yo, nawi'nyasi. Sare kirivi
 Yizireliya sahwara Naangeri limwadivitara mi'.
 Yi da sahirisavi mena livi'mwagasinadengi.
 Yi gimî Naangeri limwadinya'na sare'na
 nayaa daa'maniginyaiginyi. Sare kirivi mala
 nayaa jiwannana! Gimî pihadika minna!
 Aawa. Gimî lika nayaa ji! ²¹ Sare' dare'nesi.
 Gotiyai yitaanya nebulya'nanya kunnya
 kaavilyavi miwi'nîkengi yivainyina yakai
 mi'. Yi sasare sahibaibî' gimî kwaiginyiji
 yivainadei mi'. ²² Yi'thaa! Sarevidaa'nyi' Gotiyai
 tewaanna bwiwanga gyazaviji gamire sinna tika
 saburiji nayaa divada'galangana! Pwaraavine'
 daresti. Gamirebwi mena yagalya'mavesaraavi
 sahwai sinna tika wida'delyi. Giminyine'
 daresti. Gimî gamire tewaanna bwiwanna
 gyazavi kuna mwaaidizaigi, Gotiyai tewaanna

gîvwîwamani'. Gamîre tewaanna bwiwanga gyazavî mamwaalyî yîja' gîmî kwaigînyîjî gîthawaasadelyî. ²³ Nabaai yîtaanya sînnawînya pîni daza, yî kumî malîmwagyaburî kuna mamwaalyî yîpîja' yî Gotîyai wawînyaviya yîsavi ayîna marye'mwagathengi. Sare' dare'nesî. Gotîyai dîragînnakei sahwaravî yîninga wi'na ayîna marye'mwagannelyî. ²⁴ Sare' dare'nesî. Gîmî kwaigî yî'daryawînyare wolivîya yîtaanyaigî mwaalagînyaigînyî. Yî Gotîyai gîthawaasaka wawînyaviya wolivîya nawî'nyîkî gîmarye'mwaga'. Yîta sî' yune gîmîri'na mî'. Sare' nebulya'nanya' warîke' yî nabaai pîbwi naanga nebulya'nanya' waradesî. Wolivîya nawî'nyîkîre yîtaanya daza ayîna maarîna yajai kunnya yîta sîkî ayîna marye'mwagakannelyî.

Yîzîreliya yuyaraavî padaihasamaarade'nesî.

²⁵ Nya'mweihi ajîmya pîningîyaihi, sare' dare'nesî. “Gotîyai nebulya' yoimavajalîkurakya davi sarîmî sîmumaayaihi kuna mamwaaibînera!” yawîrena yîhîthîvanîge. Sarîmînyîna yawî'nadîvî' dara nadîpîka! “Nemî sîmunya kînînnakeinera. Juyara sîmumaayarera.” Gotîyai nebulya' yoimavajalîkurakya daza' yî daresi. Yîzîreliyaraavî yunegaa' sîmunya' tihîralîmwagata yadera mî'. Yunegaa' “Naangerî malîmwagaanna!” dîpî'dera mî'. Yî a'mwe ajîmya yuyangîyara Naangeryawînna mena wîlaabapîjî wîlaabîpîjara yuyaraavî Gotîyai yawîrakera kalîmwagapîjî ²⁶ yî sare saburî dazagaa' Gotîyai

Yizireliya yuyaraavi padaihasamaaradere.
 Gotiyare bukuya' dinikabaai'i
 "Saayoni Yizireliyaraavidaa'nyai
 Padaihasamaa'dei walaabathelyi.
 Sahwai Jaikopi+miraav+ galazeki+valyabwi
 marasi'nadelyi.

²⁷ Sara kyoji nayaa Gotiyainyi yideinyi.

Sahwaraavi yagaala wili+mwagar+kebw
 ye'mwannaw+dideinyi.

Kumire kayaa'nanya marasi'na'muji yideinyi."

Sara dinikabaai'isasi. ²⁸ Yagaala tewaanya'
 bule wijaavan+gasav+na sahwaraav+na Gotiyai
 yawi'na "Nimire yikamaangera mwaaiha!"
 Sare' sarim+nyi mena yih+gaimwagake'nanyi.
 Kiri' Gotiyai dahilakakev+na sinnaw+nya
 kwiyakwalaangeraav+na yawirake'na
 Gotiyari sahwaraav+na kale wivanikerera.

²⁹ Sare' dare'nesi. Gotiyai gamire
 wigaimwanga yanga wijaayang+naji gamire
 jaka wiji+vwaramaasav+naji simunya mudikebwi
 yawiramaardei mi'. ³⁰ Sare' dare'nesi.

Sinnawi sarimi Gotiyari galazeki+valeva nabaai
 dahaa' Yizireliyara galazeki+vaiman+gasavi
 sarimi kale'na gaimwanga tewaanya'
 ma'mwaatabaai'i' ³¹ sarimi kale'na gaimwanga
 tewaanya' maa'man+gasavi nabaai dahaa' kumi
 kale'na gaimwanga tewaanya' maarya'nera
 sahwaraji mena galazeki+valesare. ³² Sare'

dare'nesi. Galazeki+vala saburi kalavuzi' Gotiyai
 a'mwe yuyaraavi Juyaraji ajimya yuyang+yaraji
 saraavi yirakere. Gamire kale'na gaimwanga
 tewaanya' wijaaya'ne yuya kwaraavi sara
 yakere.

Gotiyarîne yaya' munyaba makîlaade'nesi.

³³ Ai! Gotiyai yuyaraavi yange'na wiadele! Gotiyai simunya naangaanga kininnakele! Yuyangi ne yunebanna yawirakadele! Yi saalaalyavi kewewini yinigwalaawikebisalyi. Gami yawibwasaburi kaavilya' a'mweina mabiramaari yaanneine. Gamire ya saburaavi kaavilya' myawiranganyi yaanneine. Wana yuna aawa nebulyasi. ³⁴ Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dara dini'

“Naangere simunyavi aihwai yawiramaa'nikelaka!

Sahwari simunya' aihwai wijaavadelaka!”

³⁵ “A'mweri gilyivisa ayahi wirivikiryana nenna Gotiyari gilyivita yuyangi ne gyakwarina Gotiyari gilyivisa aihwaidaasi wijaavakalaka!”

³⁶ Aawa. Sai yuyangi ne'na aaya kaavilyalyi. Yi sahwai yuyangi wakyaakengi. Gamire diraginyavi yuya yinikengi. Gami nyi yilaaya ya'ne yuya yima'nakengi. Nemi yuyagaa' yuyagaa' gaminne yaya' munyaba naanga nayaa makilaana! “Byaannakeigi!” widaana! Naanga sahirisira.

12

Nemire kîlaakeji' Gotiyari nayaa wijaaya'nesi.

¹ Nya'mweihî, yuya sarevidaa'nyi Gotiyare kale naange'na yawi'divisavi kavena diraginna nayaa dara yihithivanige. Juyara Gotiyarina sipizipiyaraavi tamira'divitabaai' sarimire kîlaakeji' gaalyaji' Gotiyari nayaa duzaavinyila! Yi sarimi saihî Gotiyarîneihî sahwari yilaaya

ya'neihi tewaanna duzaavinyila! Yî sarîmî sara wîjaavîdivîsavî Gotîyarîna yîlaaya nebulya'nanya' nayaa jideihîlyî. ² Yî dahaasara sara ya'ne kumîrebwi sarîmîre simunyavî nayîhwîlakîpîdîka! Aawa. Gotîyai sarîmîre simunyangî mudîke yîhwakajavî yî sarîmîre kîbwi mudîkebwi yîhyîma'nade'nanyî. Yî sarevî Gotîyai simunya' yawî'devwi yîninga nebulya'na yawîramaapîneihîlyî. Yî Gotîyarîne tewaanya nawî'nyabulyî Gotîyarî yîlaaya wigalya'ne sabulyî Gotîyai nemi ya'ne yawî'de tewaanya naanga yune nebulya'nanyabulyî jawîranganyideihîlyî.

³ Sare' dare'nesî. Gotîyai nîmînyî yanga gaimwanga nyîjaavakeburî, sarîmîjîya gazaigîzaigînyî dara gîthîma! Gîmî saigînyîna nayaa yawî'dîza' yî sara jawîka! Yî gîmî kwaasî dara nyawî'dî! "Nîmî sainyî naanga nebulya'nanyainyî." Aawa. Gîmî Naangerî limwagahînya'na Gotîyare wawînyangîne diragînya' sara gîzaavakabaaibî' yune sabanna gîmî saigînyîna nayaa sara dîvada'galayawîka!

⁴ Sare' dare'nesî. Nemîre kîlaakejîkîya kwalaalya warîkejîkîra. Sare kîrîvî yuya sa wawînya' avaaina mivanî'. ⁵ Sasarebaaibî' nemi a'mwe kwalaalyaina Kîraazîtiyarî wîlamwaidanyaina gaimwannya'neina gamîre kîlaaka pîjîkîyainera. Kîlaakejîkîya gazaizai kîlaakejîkîya pwaraavînelyî. ⁶ Sareina nemînyî Gotîyai yanga gaimwanga sabwi nejaavakevîna gamîre yanga sîhumale dala pînîna dala pînînnanya kînînnakeinera. Nemînyîdaa'nya gazaizai gamîre yanga

sihumale' pwaraavina yana! Sarevi' Gotiyari' wi'nanejiwaakadivisaraavine sihumale' a'mwe pwari' wijaavada yi' Naangeri' limwadevine yune sabanna sara widana! ⁷ Nabaai' pwai' kwiya'mweraavi' widaaya'ne sihumale' kininnakei' yi' nayaa sara widaayana! Nabaai' pwai' wijiwaakya'ne sihumale' kininnakei' yi' nayaa sara wijiwaakana! ⁸ Nabaai' Kiraazitiyareraavire kunya yawisangi' maradihaa'bwarya'ne sihumale' kininnakei' yi' nayaa sara maradihaa'bwarana! Gya'mweri' gilyivisa wijaaya'ne sihumale' kininnakei' yi' yange'na nayaa wijaavana! Wawinya pirivi' maremwalya'ne sihumale' kininnakei' yi' yiniga sara yana! Taangesiya pwaraavina wigaimwanga kale ya'ne sihumale' kininnakei' yi' yilaaya yada sara yana!

Pwaraavina tewaanya wivu'nadevwinesî.

⁹ Yi' yuyangi' ya'ne gimî pwaraavina kale kwaasi' gyadeigi' mi'. Kale naanga nebulya'na gyana! Nabaai' kayaa'nanya saburina simlika gulana! Tewaanyabwi nayaa nebulya'na dilimwagaka! ¹⁰ Gazaigi'zaigi' ja'mwe pwaina pwainanyaraavina gathaakaangei' gahwaalaangeraavina kale wiajavaaibi' kale tewaanya gyana! Gimidaa'nyi' gazarizarine yaya' munyaba nayaa dimakila! ¹¹ Naangere wawinya' ya'na maa'na maginanna! Aawa. Yuyagaa' diraginna nayaa ja! Gotiyare Kuryai' gimire kuryari' kagithikaavoji' d'nakeigi' gimire simunyasi' ja! ¹² Naangeri' limwadi' sahwarina yemwaaimaniginnyavi', yi' yilaaya

nayaa ji! Giminyi taanginya pir'i kagima'noji yi savi diraginna dithaaka! Yuyagaa! Gotiyari nayaa jithaangana! ¹³ Gotiyare a'mwe pwara gi'lyi'v'sanna kugainoji yi gi'mi nayaa ye'mwannaw'jaav'na ji! A'mwe anga pi'w'nyara gi'minyabanna kabi'mavap'ri yi sahwarav' nayaa pada'galamaremwaaina ji!

¹⁴ Giminyi a'mwera kayaa'na kagyapi Gotiyai sahwarav' tewaanna wiade'na sahwar' nayaa duthana! Sahwarav' kayaaka yi'galya'nenna mudinna! Aawa. Sahwarav' naw'i'nya wiade'na Gotiyari nayaa duthana! ¹⁵ A'mwera yilaaya yadaapi gi'mi sahwarav'ji yilaaya nayaa je'mwannayi! Sahwara kinna kadapiji nabaai sahwaraji kinna nayaa je'mwannadana! ¹⁶ Pwagi ja'mwe pwar'na pwagi ja'mwe pwar'na avaaizimunya jawi'nyila! Gi'mi saig'ny'ne'na yawi'nad'nyabaab'i' jaw'ka! Gi'mi "Naangeinyi a'mwe naanga gaveraji mwaalima!" kunya myaw'i'dinna! Aawa. A'mwe yaas'wakeraji nayaa je'mwannayamarya! Gi'mi gi'miny'ne'na nadith'ka! "Ni'mi sainyi simunya' kininnakeiny'ra." ¹⁷ Giminyi a'mwe gazaizai kayaa'nanya kagyoz' yi sahwar' kayaa'nanya mi'nya maarya nyid'i! "A'mwe yuyaraav'ire tinnyaryaba nayaa naw'i'nyabwina yima!" dadi ji! ¹⁸ Gi'mi saigi malyabwina simunya myaw'i'dinna! Nabaai gi'miny'ne tusa' yidori yi gi'mi yuya a'mweraji avaa'imuny'na yadi nayaa pada'galaye'mwannemwaaina ji! ¹⁹ Nya'mwe nebulya'nanyaigi a'mwei kayaa'na givan'ike ayahi tiv'ikita nyid'i! Aawa.

Gotiyare sinna tîke' sahwarî yadaawori gîmî kave baihana'na jî! Sare' dare'nesî. Gotiyare bukuyavî dara dînikabaaibîsasi. “Kayaa'nanyaburî ayahi dîlarîvîkîta sabwi yî sa' wawînya' nîmîresîra. Nîmî sainyî sahwaravî kayaa'nanya' tîvîkîrîdeinyî,” Naangei sara dîvanî'. ²⁰ Tîvîkîta minna! Aawa. Gîmîre yîkamaangei mîjîka yajai, yî sarî wapaaya nayaa duzaama! Gamîre kulalya' yaalîka wihîrajai yî sarî aalya' nayaa duzaama! Sare' dare'nesî. Gîmî sara yîja' yî gamîre yade sabwina wagîla nebulya'na duzaadelyî. ²¹ Gîmî tîvîkîrya'neigî gîmîre kayaa'nanya sabwi mwanganakînna! Kayaa'nanyabwi gîmînyî nagwawîlavadi'! Aawa. Gîmî tewaanyabwina nayaa pada'galayadi' yî kayaa'nanyabwi dîthathîwadeigînyî.

13

Nemî ga'maanîyaraavi kwaakewî nayaa wîla'naraade'nesî.

¹ Gazaizai ga'maanîyaraavi kwaakewî nayaa wîla'narana! Sare' dare'nesî. Ga'maanîyai saba sana yaasîwa' yîma'nyîna yîkai mî'. Aawa. Yuya wawînya ga'maanîyare sa Gotiyare simunyavî yîma'nadengi. Nabaai yuya ga'maanîyara mwaiihata sahwaravî Gotiyai gamî sai wîmwaiihakera sarera mwaiiha'. ² Sarevî yî a'mwe ga'maanîyare yagaalya' galazekîvalajai, sai Gotiyare kîbulyî galazekîvaimwa'. Yî a'mwera dazavî galazekîvaibîzara kumîre yîpîja saburî tîvîkîta kayaa'nanya maapi'dere. ³ Sare' dare'nesî. A'mwe nawî'nyabwi yadaapiyaraavi ga'maanîyara lîka

yîrî'galya'nera mamwaalyîga'. Aawa. A'mwera kayaa'na yadaapiyaraavî lika yîrî'galya'nera mwaaiha'. Gîmî "Ga'maanîyarîna lika myî yîdeinyî," jawî'manîgî! Yî sarevî yune nayaa nawî'nyabwina kya'gîzî yî gamî gîmî'ne yaya' munyaba gîmakîladelyî. ⁴ Sare' dare'nesî. Gîmînyî tewaanyavî gîhaimwagya'nei Gotiyare widaayadei mwaalî!. Kîrî' gîmî kayaa'nanyabwî yîja' yî lika nayaa jî! Sare' dare'nesî. Ga'maanîya sahwai kwaari'masîramînya' tîvîkîrya'ne' gazare lîmwagîkei mî!. Sare' dare'nesî. Nabaai sai a'mwe kayaa'na yaderî Gotiyare sinna tîke'ne tîvîkîrya'ne' wîjaaya'nei Gotiyare widaayadei mwaalî!. ⁵ Sarevî sahwari kwaakewî nayaa dîmwaala! Gotiyare sinna tîke' tîvîkîsa'na kwaakewî nayaa dîmwaalde gave'na mî!. Aawa. Gîmîre sîmunyai padaihîrakyai sara gîthathe'na kwaakewî dîmwaala! ⁶ Sahîrîvîne'na taakîziya kîrîsî dakya! Sare' dare'nesî. Gotiyare widaayadîvisara yune wawînya dazavîna dîragînna maremwaaîdîvîsa'na dakya! ⁷ Gîmî a'mwe saraavîna dala pînînna pînînna wîjaavîja kînînnakeigînyî. Sareigî sahwaraavîna gîmî nayaa duzaama! A'mwe taakîziya maa'derîna yî sahwari'na taakîziya' nayaa duzaama! Taakîziya pîningîne maa'derîna nayaa duzaama! A'mwe pwarî "Gîmî a'mwe naangeigînyî," wîdîzaigî mwaala'gîzî yî "A'mwe naangeigînyî," nayaa duthana! A'mwe pwarîne yaya' munyabanna makîdîzaigî mwaala'gîzî yî sahwari'ne yaya' munyabanna nayaa dîmakîla!

A'mweraavina kale neyaja'nesi.

8 A'mwe aane pwai kwarina gilyivita tivikiryane aane piri' kiri' wijaavija' malimwaga'dinna! Wijaavija' tivikita gave dahiri'na waribainagothesi. Yi daresti. Kiraazitiyare gazaizarina kale gyana! Sare' dare'nesi. A'mwei a'mwe pwarina kale wiajai yi Gotiyare Kiwinyavi yunebanna nayaa midimwakelyi. 9 Sare' dare'nesi. Gotiyare Kiwinya' dara dini' "Gimi pware a'mwevi ata malimwadinna! A'mwe pwaraavi maramakinna! Kuka mamaa'dinna! Tiganaarya myinna!" Kiwinya daza, yi kiwinya yuya piniji yuya sanna yi kiwinya gave piri'nanya' avaina dara dinikesi. Gimi saiginyina tewaanya gima'nadevaai' yi a'mwe pwaraavina tewaanya nayaa gima'nana! 10 A'mwe pwaraavina kale tewaanya wiadei sai sahwaravi kayaa'nanyabwi yadei mi'. Sarevidaa'nyi a'mwei pwaraavina kale tewaanya wiadei, sahwai yune Kiwinya' pada'galamididelyi.

11 Dathahaasagaa' dahaa' mwaaihoya da'na mena yawi'manigasa'na yihithiwe yihivu'nade sasarebwi nayaa jila! Dahaa' sarimiregaa' se waryabwi yagalya'ma'divi' jathikaavinyidehaaki. Sare' dare'nesi. Sinnawî nemi Naangeri limwagohaa' yi sagaa'daasi yune nevadaihasamaaradehaa' saaminyagaaki. Yi dahaa', maalikagaaki. 12 Sawisa' mena yiwawoji mena yirike purya'negaa' kibawegaa' yima'niwa'. Sarevidaa'nyi yuya sawitaviya sa yagalya'mavaana! Yirikeviya sabwina

limwagaraana! Sare'na Kayaa'nanyalyî mala bwa'nya'ne siraminyasi kilikesi pinîjî maraana! ¹³ A'mwera nyilyavi yamaryadivîtabaaibi' nemi kaanya nayaa yîda'na yamaryaana! Yaasiwa'na kayaa'na myamaryî yadaa yîmaka kayaa'na mulaanna! A'mwe pinîngî kayaa'nanya dathiwangebwi myaanna! Yî girîkita'nanya saburîjî yaasiwa' avaanna mulamaryaanna! Yaasiwa' yagaaikîwînyanna jarinadaata myaanna! A'mwe pwaraavîre gilyîvisangî tîganaarya myaanna! ¹⁴ Aawa. Naangei Jizaazai Kîraazîtiyarî dîvaazî'ma'na! Kîlaakejîkiya simunya kayaa'nanya sangîna dîka yîdade sangîna mîdînya'na simunya myawî'dînna!

14

Neya'mweraavi majîdavaanne'nesî.

¹ Kîraazîtiyare pwara, yî sahvara limwangevîne yawîsa' yune sidu'nakara mî'. Sareraavîdaa'nyai Naangerî dîragînna limwada kîrî' pîburaavîna yawîta kwalaalya yîvanîkelyî. Yî sarerî kave maara'gîzî Kîraazîtiyareraayabanna Gotîyarî yîlaaya'na dîmakulaama! Nabaai salyî gamîre yawîta sangîna maanga nye'mwannadîthîka! ² A'mwe pwai limwangevîne yawîsa' yune sidu'nakei yî sahwai yuya dala pinînnanya sa nadelyî. Kîrî' pwai limwangevîne yawîsa' sidu'nakai mî'. Sare'na sahwai dara yawî'delyî “Aawapaaya, sigya nîma! Gotîyai nîmî mîwîta nya'neinyî kîmaaka nyîdakîwakeinyî.” ³ Yî a'mwei yuya nadei a'mwe mîwîta manyaderîna simunya

kayaa'na nyawiradika! Yi a'mwe miwita manyadei dara najidavadi! “Sai wagila kayaa'na yiwaka!” Sare' dare'nesi. Gotiyai a'mwe nade sariji mena maarakelyi. ⁴ A'mweigi, pware widaayaderi aihwaigi dizida'deigina! Yi gannya Naangei gamire wawinyavina widina “Yo, tewaanna yiwaa.” Nabaai widina “Aawa, kayaa'na yiwaa.” Gannya Naangeresira. Nabaai nade sahwai diraginna daavadelyi. Sare' dare'nesi. Naangei gami sai sahwari diraginya yivaimwagazai yi diraginna daavadelyi.

⁵ A'mwe pwai Gotiyari yilaaya'ne yirika kiri'na yawi'mani! “Sa' naangesira. Yirika pirikaavi wavila'desira.” Nabaai sare' a'mwe pwai yawi'mani! “Yuya yirikerika avainanyangira.” Sarebwina a'mwe gazaizai gannya simunyavi nayaa pada'galayibwakida nayaa yiwiryinana! ⁶ A'mwei “Yirika piri'na sari' aaya mudina nawi'nyangerikira,” yawi'manikei yi sai Naangerina yawi'da Gotiyari yilaaya sara yivani!. Nabaai a'mwei yuya tika wapaaya sa nadei, yi sai Naangerina yawi'da sara nadelyi. Sare' dare'nesi. Sai Gotiyari “Su! Su!” widadehaa' yi nadelyi. A'mwei yuya sa manyadei, yi sai Naangerina yawi'da tika wapaaya pini kimaaka dakadelyi. Sai kwalyi wapaaya piningina Gotiyari “Su! Su!” widadelyi. ⁷ Sare' dare'nesi. Neminyidaa'nya aane pwai kwai gannya yawita gavevina mamwaalannelyi. Yi nabaai aane pwai kwai gannya yawita gavevina mabalannelyi. ⁸ Aawa. Nemi gaala mwalaaja!, sa' Naangere

simunyavi mwalaana! Nemi balaaja', sa' Naangere simunyavi balaana! Sarevi gaala mwalaajavi, nabaai balaajavi yi nemi yuna Naangereinera. Yi gamire simunya' midinaana!
 9 Sare' dare'nesi. Kiraazitiyai balaka gaala ayahi mwaalake' dare'nesi. Kiraazitiyai "Niminyi nyilimwadivisara mena bainika sahwaravine Naangeinyi yima'nima! Nabaai a'mwe gaala kuna mwaaihata kwaraaviji Naangeinyi yima'nima!" daka balaka ayahi mwaalakelyi.

10 Yi manyadinyaigi ginnya ja'mweri berivi jida'maniginyaiginaka! Yi nadinyaigi ginnya ja'mwerina simunya kayaa'na be'na yawi'maniginyaiginaka! Sare' dare'nesi. Nemi yuyaina Gotiyare kotiyavi davaadeinera. Yuyainaavi nemaryawibwaradeinera. 11 Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dara dini' "Naangei dara da' Gaala mwaaihevi, Yuyara kwadaai gidivi' "Naangeigi!" nyidipi'derera. Yuyara yivanigasaburina Gotiyainyi nyijalukurakipi'dere.' "

Sara dini'. 12 Yi sarevidaa'nyi neminyidaa'nya gazaizai gamire yade aaya kaavila yuya saburana Gotiyari nayaa jalukurakadelyi.

13 Jalukurakaadevidaa'nyi nemi neya'mwe pware sabwina kuna majidavaanna! Aawa. Nemi simunyavi nayaa dara yawiraana! Neya'mwei bwalaraawia'nei, kayaa'nanya yaamiji ya'nerina yi kayaa'na ya'ne pibura nyaadika! 14 Naanga Jizaazai sahwarilamwaahe'na nayaa dathavina yawi'manige. Yi aawa. Nya'ne aane piri' kiri' gami sa'

kimaake' gave piri' mi'. Kiri' a'mwei "Kimaake' kininnakesi," yawi'daasi yune gamire simunyavi yi daza' kimaake' yima'niwakesi. ¹⁵ Sare' dare'nesi. Gimi tika wapaaya piri' nija' yi ja'mwei giminyi gwanganoji simunyavi "Sa' kimaakesira," yawi'da kiri' najai gamire simunyarì kayaaka jhaide'nanyi. Yi sara yima'naja' gimire ja'mwerina kale gyadevina myivanigi. Neya'mwe dazarineba Kiraazitiyai mena balaka a'mweri gimire wapaayayaba kayaaka migaidinna! ¹⁶ Sarevidaa'nyi gimì nadinyaigi dara yawi'dinya' "Sa' tewaanyasi," yi savina ja'mwei kayaa'na yaja'na a'mwera biraiyagaala nadipidika! ¹⁷ Sare' dare'nesi. Tika wapaaya nyabulyi aalya pini nyabulyi dazabwi Gotiyai a'mweraavi maremwaaidevwina mi'. Aawa. Davurananyi. Yi yida'maraangebulyi, kwaamu'nanyabulyi, yilaayabulyi sabwinanyi. Sabwina Kurya Tewaanyai neyade dazabulyi. ¹⁸ Sare' dare'nesi. A'mwei dazaburina Kiraazitiyarì widaayajarì gamire sabwina Gotiyai yilaaya wigaladelyi. Nabaai a'mweraji yawipi'delyi "Sahwai a'mwe tewaanyalyira." ¹⁹ Sarevidaa'nyi neminyi kwaamu'nanyabwi neyade sangiji pwai gya'mwe pwarì pwai gya'mwe pwarì yivaimwannadivita sangiji yuya sabura nayaa pada'galamidinaana! ²⁰ Gimi wapaanna ja'mweri myawiri yaasiwa'na nya'neigi Gotiyare wawinya' limwangebwi kayaaka nyigaidi!! Nebulya' daresi. Yuya sa tika tewaanya nya'nengi. Kiri' gave pini kana'gizi yi a'mwe pwai gwanganoji sarevi "Kimaakesi," yawi'da kiri' kayaa'na yaja'

yî sabwina gîmî kayaa'nanyabwi jîtheigînyî. Sare' kayaa'nanyasi. ²¹ Mîwîta manyasi waainîya' manyasi ja'mwerî walamarakya'ne pîbura kayaa'nanya ya'ne pîbura myasi sare tewaanyangî. ²² Gîmî yuya tîka wapaaya nya'nebwi lîmwadî kîmaakebwi maayaigî Gotîyaryaba gîmî saigî gaveigî nayaa ja! A'mwei "Sa' nawî'nyasi," yawî'dei sara yajarî gya'mwei manyadei wanganaja' sîmunyai kayaaka nyîgaladîkajî sînnawînyai gamî sai "We! Kayaa'na yîwa," myawîri yajai yî sahwai yîlaaya yada tewaanaanga yînana! ²³ Nabaai a'mwei sîmunya pîrîwaai yîma'nojî tîka najai sahwai yîwetawakîwa'. Gamî sarîna jîda'nîwa'. Yî sai dîragînna malîmwagaryada tîka sa' nîwake'na gamî sarîna jîda'nîwa'. Yuya sabura a'mwei dîragînna malîmwagaryada yade sa yî kayaa'nanyabulyî.

15

¹ Nemî a'mwe lîmwangevîne yawîsa' yune sîdu'nakeina a'mwe lîmwangevîne yune yawîsa' sîdu'maayaraavî gaimwagya'neina wawînya' kînînnakeine. Yî sahwaraavî nayaa gaimwadaa kumîre kîmaakebwine taangînya maraana! Nemî sainaavîna yune myîgainaanna! ² Nemînyîdaa'nya gazaizai Kîraazîtiyarerî nemînyaba mwaalîkerî gaimwangebwi nayaa yaana! Sarerî wigalaana! Nabaai sareburî sahwari dîragînya yîvaimwagaana! ³ Sare' dare'nesî. Kîraazîtiyai kwai gamî sarîna yune yîgainakai mî!. Aawa. "Gotîyarîna a'mwera bîrala nyîja'ne' wikîra," yawî'na kya' sara

wie'. Sahwarî yîma'nakebwi yî Kîraazîtîyai Gotîyarî wîdake' Gotîyare bukuyavî dara dînikabaaibîkî "A'mwera bîraizîka gîthadîvîta yagaala daza yî nîmînyî bilanya'dengi." ⁴ Sare' dare'nesî. Gotîyare bukuyavî yuya yagaala sinnawî yîdaveta sa, yî nemînyî yîwîrya'ne yîda'nîkengi. Gotîyai nemînyîna "Yagaala daza yî kumîre sîmunyavî dîragînya wîvaimwagana! Nabaai wîmaredaa'dori kumî kuna dîragînya daa'dîvî' yî nîmî yune wîmaara'mujîyarîne dîragînna yemwaalyabwi maapîka!" kada' yagaala sa yîda'nîkengi. ⁵ Gotîyai dîragînya daaya'ne aaya kaavîlyalyî. Nabaai nemînyî neyîvaimwadelyî. Yî sasarei Kîraazîtîya Jîzaazai sara yakeburî pada'galamîdînya nebulya'na sarîmînyî gazaihizaihîrîna avaaizîmunya' yanga yîhîzaavana! ⁶ Sarevî sarîmînyîna "Avaaizîmunya'na mwaalyara avaaîmaangi'na jara nîmînyîna 'Byaannakeigîne!' dîpîka!" daka yanga yîhîzaavana! Sai Gotîyalyî. Sai nemîre Naangei Jîzaazai Kîraazîtîyarî Ganîmaangelyî.

⁷ Sarevî sarîmî yuyaihi sîrya'mwe pwaraavî nayaa maarapî yî sahwarajî avaaîmunyî'na je'mwannemwaalyîla! "Gotîyai byaanna kînînnakelyî," dînya'neînaavî Kîraazîtîyai nemaarakabaaibî' nayaa dîmaaryîla! ⁸ Sare' dare'nesî. Dara dîvanîge. Kîraazîtîyai kîlaaka gurya da'nadîvîsara Juyaraavî gaimwagya'nei wîdaayadei yîma'nakelyî. Sara yaka sa' Gotîyare yagaala nebulyavî sara dînîke'nesî. Yî Gotîyai kwîyakwalaangeraavî Kîraazîtîyarîna yune naanga nebulya'na wîjaake yunebanna

ya'nennanyi. ⁹ Nabaai ajîmya yuyangiyara Gotiyare kale'na gaimwangebwi wangadivi' gaminyina “Byaannakelyi,” ja'neraavina Kiraazitiyai yîma'nake'nanyi. Yi sare' Gotiyare bukuya' dara dînikabaabiki

“Sarevi ajîmya yuyangiyaraavi giminyina jalikurakideinyi. Yiledaasavi giminne yaya' munyabanna makilideinyi.”

¹⁰ Nabaai yagaala piri' dara dînikabaabiki “Ajîmya yuyangiyahi Gotiyarera Yizireliyaraji yîlaaya je'mwannayideihilyi.” ¹¹ Nabaai pimaginiyavi dara dînikesi.

“Ajîmya yuyangiyahi Naangerine yaya' munyaba dîmakilyila! Nabaai a'mwe yuyarajiyahi gaminne yaya' munyaba dîmakilyila!”

¹² Nabaai Aazaayai kwalyi dakesi.

“Devitimire ganimaangei Jeziyarevaakidaa'nyai yîma'nadelyira.

Ajîmya yuyangiyaraavi maremwaalya'neri dahîlakadelyira.

Wîgaimwagya'ne sahwarina ajîmyangiyara yemwaabiderera.”

Sara dakesi. ¹³ Gotiyai nemire yemwaalyabwine aaya kaavilyai sarîmi gaminyi diragîna limwadivisavi yîlaaya naangeji kwaamu'nanya naangeji yînga wi'na yîhyana! Yi sarîmi Kurya Tewaanyare diragînya' maarapiji Gotiyari yemwaalyabwi, yi daza' sarîminyî yunebanna naange' yîhwarade'na sara yîhyana!

Polî ajîmya yuyangiyaraavina yake'nesi.

14 Nya'mweihî, nîmî sainyî nîmîre
 simunyavî nebwinâ yawî'manîge. Sarîmî
 saihi yuyagaa' tewaanyabwinâ yunebanna
 yadivîsaihîlyî. Nabaai yuya yawîta dala
 pinînnanya kinînnakeihîlyî. Yî sarevî nabaai
 sarîmî sirya'mweraavi simunya tewaanyabwi
 yinîga wi'na wivaimwabîneihîlyî. 15 Sare'
 kirî' yagaala diragîkîbwenna paaziya davî
 yagaala pinî sarîmîne yîda'mwengî. Nabaai
 pikarya yîda'mwe'na lîka miwa. Gotiyai
 yanga gaimwangeburi sarîmîre simunya
 dihaa'bwata yîhide'nanyî. 16 Gotiyai tewaanna
 sara nyada ajîmya yuyangîyaraavi ya'neinyî
 Kiraazîtiyai Jizaazarî wîdaayadînyainyî
 nyîmwaaîhakelyî. Nîmî Gotiyarîna
 mubîthîka yîra'deibîsainyî Gotiyare yagaala
 tewaanya' ajîmya yuyangîyaraavi wîdîvanîge.
 "Gotiyaryawîna ajîmya yuyangîyaraavi
 makulaabîma!" dadî Kurya Tewaanyai
 sahwaravî nawî'nyaraavi kumwaaîhojî
 "Gotiyai sahwaravîna 'Nîmînyîna mubîthîka
 tamiraya'ne sipîzipîya nawî'nyarabîsara
 ajîmya yuyangîyara nawî'nyaraavi maarîma'
 yawîrya'nerî yanga wîjaavîde'nanyî,"
 dadî yîvanîge. 17 Sarevîdaa'nyî nîmî
 Kiraazîtiyai Jizaazarî wîlamwaaîhe'na
 Gotiyarîne yîvanîgengîna yîlaaya yinîga
 wi'na yîwîneinyî. 18 Sare' dare'nesî. Yagaala
 diragîkîbwenna yîhîthîma! Lîka myîwîna!
 Pwaraavîre wawînyanna nîmî myenenna
 majalîkurakîwîna! Aawa. Kiraazîtiyai
 gamîre diragînya' nîmînyî kanya' sara
 yadenna jalîkurakîma! Kiraazîtiyai sara

kanya' nîmî yagaala sannajî yadînya sannajî
 ajîmya yuyangiyara Gotiyarî midînya'nera
 limwagya'neraavî sara sara yadînyainyî. ¹⁹ Yî
 nîmîre yagaalyangî diragînya nyîgaimwada
 nîmîre wawînyangî diragînya nyîvaimwada
 yî yîjîwaainya atîka maru'narya'ne dala
 pîninna pîninnyanna yadennajî Kurya
 Tewaanya kwalyî diragînya nyadennajî
 sahvara Gotiyare diragînya' tîna wanganna.
 Sareinyî aaya mudî'na yamaasaba anga
 Jeruzaalemîdaasî Kîraazîtiyarîne yagaala
 tewaanya' nîmî yuna wîjîwaake. Sareinyî anga
 yuyawî yunebanna yamaryena aaya'nanya'
 Pîrovijî Yîlîrikaamî saba yîdaakwe. ²⁰ Yî
 sarevî anga pîwî Kîraazîtiyarîne yaya'
 mu'nyadîvisaraavîrewî yagaala tewaanya'
 wîjîwaakyavîna nawî'nyîna nyîvu'nadeinyî.
 A'mwe pwai a'mwe kware likîlaja' milamajî
 yadevaabî' nîmî Kîraazîtiyarîna pwai mi'na
 wîjîwaakaja' saba mujîwaaki yîdeinyî. ²¹ Aawa.
 Gotiyare bukuya' dara dînikabaabî' nîmînyî
 dara nyîvu'nîvani'

“Gamîinne yagaalya' mujîwaakyesara
 wangabî'delyî.

Gamîre yagaalya' mu'nyesara
 yawîrangabî'delyî.”

*Polî “Romî mwaalyaraavî angîrî'maata
 yîma!” dake'nesî.*

²² Sarevî wawînya daza' kwalaalyagaa'
 nîmîre tusa' wîla nyîralîmwaga'daasî yî
 sarîmînyawîna mabî yîwîneinyî. ²³ Kîrî'
 dahaa' dimagî sara wîjîwaakena ayahi

wawinya' maayainyi. Nabaai kwarama
 kwalaalya nimi sainyi sariminyawinna
 wiya'na tewaanya nyivu'nada ²⁴ sarevi
 divi sagaa' Piroviji Sipenina wide dazagaa'
 sariminyabanna wideinyi. Yi sare' dara
 yawi'manige. Sariminyabanna bi'mava'muri
 yi sariminyi mena yihwangana'muriyagaa'
 yi sagaa' wideinyi. Sarimiji maali'na
 pijj' yihye'mwannamwaala'muri nimore
 simunya' nawinya mena kanyima'noj' yi
 sagaa' sarimi Sipenine tusavine gilyivita
 tika wapaa dinyigaimwagamakwideinyi.
²⁵ Kiri' dahaasagaa' Jeruzaalem' mwaalya
 tewaanyara Gotiyare a'mweraavina nigwia
 makulaawia'neinyi Jeruzaalem'na wide'nanyi.
²⁶ Sare' dare'nesi. Piroviji Maazathoniya
 mwaalyaraji Piroviji Giriza mwaalya kwaraji
 yeva yagaalya' mena wi'na jovirawakina
 yevegaa' kumire nigwia Jeruzaalem'
 Gotiyare tewaanyaraavi gilyivisanna
 wigainaderaavina maryaasa'ne avaala piba
 yibwaramadakina yiswa'daa'. Sarengi
 makulaawidengi. ²⁷ Sare' dare'nesi. Kumire
 simunya' nawinya wiadaasi sara yivaniga'.
 Nabaai sahvara Jeruzaalem' mwaalyaraavi
 wijaaya'ne tivikita kininnakerera. Sare'
 dare'nesi. Gotiyai Juyaraavina kumire
 kuryaraavine yanga wijaavaka sa ajimya
 yuyangiyara ye'mwannamaare'. Yi sarevi
 ajimya yuyangiyara kilaakejikiya gilyivisa
 Juyaraavi gaimwagya'ne yanga wijaaya'
 tivikisa' kininnakere. ²⁸ Sarevidaa'nyi
 wawinya sa' yune'na yimwanna'muji, yi

nigwia nawî'nya yuya yîsilyabi' dadîvi' yî'bwaramadakiwa'daasa sahwaraavîna wîjaava'mujî sarîmînyawînna kaanya wîdeinyî. Yî Sipenîne tusavî ya'mujîyagaa' sarîmînyî yune'na yîhwanganîdeinyî. ²⁹ Nabaai mena yawî'manîge. Nîmî sarîmînyawînna bîwîja', yî Kîraazîtiyare nawî'nyabwi sarîmînyîjî yunebanna neya'nevî bîdeinyî.

³⁰ Nya'mweihi, nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyarîjî Kurya Tewaanyai wîvu'nya saburî neyîmavîdaakuvanîkevîjî sarevî kavena diraginna yîhithaangamanîge. Nîmînyî nyîgaimwagathe'na, nîmîjî yagîyagî ye'mwannawîdaathevî Gotîyarî duzîla! ³¹ “A'mwe Juthîya mwaalyara Naangerî galazekîvaidîvîsaraavîre asîrî duvadaihasamaaka! Nabaai gînnya Jeruzaalemî mwaalya a'mwera tewaanyara Polîmîre wawînya yîvanîka dathavîna ‘Yî negainadeinaavîne' tewaanyabulyî,’ yawîpîka!” dapîjî duzîla! ³² Nabaai “Gotîyai sîmunyavî sara yawîrajavî sarîmînyawînna bathehaa' gamî yîlaaya yada nemînyaba gamîre kuryarî gaala wîvaimwada ye'mwannamwalaana!” dapîjî sara duzîla! ³³ Gotîyai kwaamu'nanyaburî aaya kaavîlyai sarîmîjî yînahu yîhye'mwannamwalaana! Naanga sahrîsî.

16

Polî kwalaalyaraavî “Nya'mweigî! Nya'mwe'gî!” wîdake'nesî.

¹ Nîmî dara yîhîthîvanîge. Neya'mwe' Piviya' sarîmînyawîna bathevîna yîhîthîma! Sare' Segirîya Naangere kusîlaanyaraavî wîdaayade' yî daza' a'mwe tewaanyasi. ² “Gotiyare tewaanyara kwîya'mwerî maapîjavaabi' sarîmî Naangerîna a'mwe sarevî dîmaaryîla! Sarîmîjî yîhye'mwannemwaalana! Nabaai pîninna kugainojî, taanga kwiojî sahirîvî nayaa dîhaimwagila!” dena yîhîthîvanîge. Sare' dare'nesî. Sahirî' a'mwe kwalaalyaraavî gaimwadesî. Yî nabaai nîmînyî kwainyîjî nyîgaimwamwa'dikesî.

³ Pîrîzilavîjî Aakwilaamîjî sayorî “Nya'mweyoihi!” nîmînyîna duzîla! Sahiyoi nîmîjî wawînya Kîraazîtiyai Jizaazarevî avaaîwawînyayolyî. ⁴ Kîrîmî sayoi nyîvadaihasamaarya'neyoi balyabisayoi karamakîpîdîkeyolyî. Sarevî suya' yune nîmînna mivanîge. Aawa. Yuya Naangere kusîlaanya ajîmya yuyangîya kwarajî yuya sahwara sayorîna suya' wîdadîvisarera.

⁵ Nabaai sahiyore angevî Naangere kusîlaanyaraavî “Nya'mweigî! Nya'mwe'gî!” nîmînyîna duzîla! Epanitaazai Pîrovîjî Ezîya saba yîsîla aaya mudî'nanyai sinnawî gamîdaasi Kîraazîtiyarînei yîma'nakerîna nyîvu'nadelyî. Yî sasarerî nîmînyîna

“Nya'mweigî!” duzîla! ⁶ Maarîyaa' sarîmînyî gaimwange'na wawînya kwalaalya naanga yakevî nîmînyîna “Nya'mwe'gî!” duzîla!

⁷ Aadîronikaazalyî Junîyaazalyî saraai nîmîjî avaaîtawejîkiyaraalyî. Kîgaa' nîmîjî kalavuzavî ye'mwannayî'naroraalyî. Apozelîyaraavî

naanga sinnawinya sahwararina kwala naangera yawi'manigasaraalyi. Yi sahwarai Kiraazitiyar siinnawi kyima'nagi sahwarari diviyainyi. Sareraari niminyina "Nya'mweraahi!" duzila! ⁸ Aabiliyataazarina Naangeri nyivu'naderi niminyina "Nya'mweig!" duzila! ⁹ Wirivanaazai Kiraazitiyar nemire avaaiwawinyalyi Sitaakizai kwarina nyivu'nadelyi saraari niminyina "Nya'mweraahi!" duzila! ¹⁰ Aapelizari kayaa'na kyare' Kiraazitiyar kuna diraginna limwagakeri niminyina "Nya'mweig!" duzila! Aarizitovyulaazari angeviyaraavi niminyina "Nya'mweihi!" duzila! ¹¹ Erothiyoni nimiji avaaitawejikiyai niminyina "Nya'mweig!" duzila! Naazizaazare angeviyara Naangeri wilaamwaahasaraavi niminyina "Nya'mweihi!" duzila! ¹² Tiraaipanaasi Tiraipozasi sanadaai Kiraazitiyar wawinya miraagiki'disawaari niminyina "Nya'mwewaahi!" duzila! Peziza' sahirivina tewaanya wivu'nade! Naangeri wawinya kwalaalya miraagikirakevi niminyina "Nya'mwe'gi!" duzila! ¹³ Rupaazai Naangeri a'mwe tewaanaangei, dahilakinikei yi sahwarini niminyina "Nya'mwei!" duzila! Nabaai sahware ganaange!, yi sahiri' niminyi tewaanya nyade'na nyinaange! yima'nakevi "Niwaava!" duzila! ¹⁴ Aazigiritazalyi Pilihoniji Emizalyi Patirovaazalyi Emaazalyi saraji nabaai saraavi kwiyamwe yilaaya ye'mwannayivanigasaraji saraavi niminyina

“Nya'mweihi!” duzîla! ¹⁵ Pilolohaazalyî Juliyaaŝî Neriyaaazalyî gamîre ganyaabulaangesî Wolibaazalyî sarajî nabaai Gotiyare tewaanyara yîlaaya ye'mwannayîvanîgasarajî saraavi “Nya'mweihi!” duzîla! ¹⁶ Sarîmî gazaihizaihi sîrya'mweraavi “Nya'mwei!” wîdadîvi' tewaanyaihi maangwîdaayîlaaya dîmarinyîla! Kîraazîtiyare kusîlaanya yuyaba mwaaihasara sarîminyî “Neya'mweihi!” yîhîthîvanîga'.

¹⁷ Nya'mweihi, dîhaa'bwata yîhide'na dîragînna yîhithaangamanîge. Naangereraavi tangîvalya'nera Naangerî limwangebwi kayaaka yîgaidîvisara kwaasî yîhîzîwaakadîvisaraavîna mala nayaa yîwannadîvi' dîmwaalyîla! Yî sahwara sarîminyî yagaala nayaa mi'na yîhîzîwaaketa nawî'nya savî galazekîvaleva yagaala pîni yîhîzîwaakadîvisarera. Sasare saraavîna sarîmî gînyîra'nyîna jîla! ¹⁸ Sare' dare'nesî. A'mwe sasarera nemîre Naangei Kîraazîtiyarî wîdaayadîvitara mi'. Aawa. Sahwara kunnya yune kîlaakejîkîne sangîna mîdîdîvisare. Yî wabwiwaya-gaalyajî nawî'nyabisajî a'mwe sîmunya kayaa'nanyabwîna myawîryadîvisaraavîre sîmunyavi' kwaasî yagaala wîdadîvisare.

¹⁹ Dare'nesî. Sarîmî Gotiyare yagaalya' mîdîdîvisaburîna a'mwe yuyara mena wî'nîvanîga'. Sarevîdaa'nyî yî nîmî sarîminyîna yîlaaya naanga yîhîmarivanîge. Nabaai sare kîrîvi' sîmunya dara yawî'manîge. Sarîmî nawî'nya sabwîna ya'ne sîmunya kînînnakeihi dîmwaalyîla! Kayaa'nanyabwîna ya'ne sîmunya maayaihi dîmwaalyîla! ²⁰ Yî

sareh+rina Gotiyai kwaamu'nanyaburi aaya kaavilyai maalikéгаа' yadehaa' Saataan+mi yilapai+roji sar+miरे sivilyiri kwaakewi wakadevaai+! Saataan+mireera kwaasi wiji+waakadiv+saraavi dithath+wagyideihilyi. Nemire Naangei Jizaazare yanga gaimwangebwi sar+miji yihye'mwannarana!

²¹ Timoti, n+miरे avaiwaw+nyai yihith+van+! “Nya'mweihi!” Nabaai Luziyaaazalyi Jaizoniji Sozipaatalyi sara n+miji avaitawejikiyara “Neya'mweihi!” yihith+van+ga'.

²² N+mi Tetiyaaazainyi Polimire maangiki yagaalya' maarena pikarya da' yida'mweinyi. Yi n+mi Naangeri wlamwaaiheinyi “Nya'mweihi!” yihith+van+ge.

²³ Gaayaazai, gamire angevi nawinya nyimaremwaaiman+!. Yi n+mi+ny, Naangere kusilaanya yuyaraaviji nayaa sara maremwaaidelyi. Yi sahwai “Nya'mweihi!” yihith+van+!. Yirazitaazai anga naanga davanya kaajoliyaraavire wawinya ya'ne nigwia maremwaaidelyi Kwaataazai neya'mwelyi saraai “Nehrya'mweihi!” yihith+van+gi.

²⁴ Nemire Naangei Jizaazai Kiraazitiyare yanga gaimwangebwi sar+m+ yuyaihilyi yihye'mwannarana! Sara kuna yima'nana!

²⁵ Gotiyai, sai yagaala tewaanya' dadinya savine diraginyasi wi'na yivaimwagannerine yaya' munyaba nayaa pada'galamakilaana! Yi yagaala tewaanya sa' Jizaazai Kiraazitiyarine wiji+waakyasi. Yoimavajal+kurakya' yuya sinnawi kigaasi lika yulyaryaake' Gotiyai ku'maayaba mena wijalangesak+waabikesi.

26 Kîgaakuna lîka yulyaryaaka kîrî' dahaasagaa' Gotîyarî wî'nawîjîwaakadîvîsara pîkarya yîdavesavî nebulya'nanya sa' ku'maayaba yîma'nîwaabîkesî. Naangerî yawîralîmwadîvîta yuyara sahwarî mîdînya'nei Gotîyai yuyagaa' yuyagaa' mwaaidei "Gazabazaba a'mwera wî'nîpîka!" sara wîdakevî ajîmya yuyangîya kwalaalyara sahwarîna sîdu'nakeraavî wîmwaaîhîvanî'.
 27 Gotîyai dazai sîmunya yuya yawîta yuya aaya kaavîla sa nebulya'na kînînnakelyî. Yî sarei gave pwainanaangerîna Jîzaazai Kîraazîtiyarî yuyagaa' yuyagaa' "Byaannakela!" daana! Naanga sahîrîsîra.

Polî

**Yipma Genesis and New Testament
Genesis and The New Testament in the Yipma/Baruya
language
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Yipma long
Niugini**

copyright © 1993, 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yipma (Baruya)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Video recording © The Jesus Film, a project of Cru.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

ef60f748-49e3-5ee0-8e6d-a25b74b7a93c